

Styret i DNB Bank ASA
Postboks 1600 Sentrum
0021 OSLO

VÅR REFERANSE
19/12479

DERES REFERANSE

UNNTATT OFFENTLIGHET
Offl. § 13 1. ledd, jf. fvl. § 13
1. ledd nr. 1-2
Gjelder kun merket tekst

DATO
30.04.2021

Tilsynsrapport fra stedlig tilsyn i DNB Bank ASA 4. til 7. februar 2020

Tilsynet i DNB Bank ASA (heretter omtalt som "banken") ble gjennomført som ledd i Finanstilsynets risikobaserte tilsynsvirksomhet og var en oppfølging av tilsyn gjennomført i 2018, der det ble avdekket vesentlige mangler ved bankens etterlevelse av hvitvaskingsregelverket. Temaet for tilsynet var overordnet styring og kontroll, bankens etterlevelse av kravene til transaksjonsovervåking samt den generelle etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket i forretningsområdene Corporate Banking, WM Private banking og Markets.

Etter tilsyn i 2016 og 2018 hadde Finanstilsynet kritiske merknader til bankens etterlevelse av hvitvaskingsregelverket. I 2018-tilsynet pekte Finanstilsynet blant annet på svakheter i overordnet styring og kontroll, vesentlige mangler i risikovurderingene, manglende treffsikkerhet i transaksjonsovervåkingen samt svakheter i undersøkelsene av indikasjoner på hvitvasking i stikkprøvene som ble foretatt. Finanstilsynet stilte spørsmål ved bankens prioriteringer av, og innsikt i, anti-hvitvaskingsarbeidet. Finanstilsynet understreket viktigheten av å intensivere arbeidet.

Finanstilsynet registrerer at det er mange prosesser pågående for å forbedre etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket i banken. I etterkant av tilsynet oppgir banken å ha iverksatt, og delvis gjennomført, en rekke forbedringstiltak i form av styrket rapportering, forbedringer i rutineverk og opplæring, oppdatering av scorekort, styrking av internkontroll mv. Denne rapporten omfatter status og forhold slik det ble presentert på det stedlige tilsynet.

Finanstilsynets foreløpige rapport av 4. desember 2020 og bankens kommentarer i brev av 10. februar 2021 ligger til grunn for denne rapporten.

1 Organisering

1.1 Rettslig utgangspunkt og Finanstilsynets forventninger

Finansforetaksloven § 13-5 stiller krav til organisering av virksomheten i finansforetak. Foretaket skal ha en klar organisasjonsstruktur og ansvarsfordeling samt klare og hensiktsmessige styrings- og kontrollordninger. Foretaket skal ha hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke og rapportere risiko foretaket er, eller kan bli, eksponert for. Foretaket skal også ha

hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for gjennomføring, overvåkning og regelmessig vurdering av godtgjørelsesordninger.

En bank skal ha uavhengige kontrollfunksjoner med ansvar for risikostyring og etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift, samt en uavhengig internrevisjon. Finansforetakets styrings- og kontrollordninger, retningslinjer og rutiner skal være tilpasset risikoen ved og omfanget av virksomheten i foretaket. Et finansforetak skal utøve sin virksomhet i samsvar med redelighet og god forretningsskikk.

Hvitvaskingsloven § 35 stiller krav til at rapporteringspliktige gjennom internkontroll i virksomheten sørger for at loven overholdes, og til at foretaket utnevner en etterlevelsesansvarlig når virksomhetens omfang og art tilsier det. Etter hvitvaskingsloven § 8 femte ledd skal det utpekes en person i ledelsen (hvitvaskingsansvarlig) som skal ha ansvar for å følge opp foretakets rutiner på området og rapportering til Økokrim. Hvitvaskingsansvarlig må sitte i førstelinje og ha tilstrekkelig erfaring, kompetanse og gjennomføringskraft til å fatte avgjørelser tilknyttet virksomhetens tiltak mot risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Den hvitvaskingsansvarlige skal kunne rapportere direkte til styret og den øverste ledelsen.

I de tilfeller en kunde har tilhørighet i forskjellige forretningsområder i banken, forventes det at banken i arbeidet med tiltak for å avdekke og forebygge hvitvasking, ser kundeforholdet under ett. Dette innebærer blant annet at banken må ha rutiner som klargjør hvilken enhet i banken som har ansvaret for å vurdere og overvåke hvitvaskingsrisikoen i det samlede kundeforholdet. Dette omfatter også tilstrekkelig informasjonsflyt mellom forretningsenhetene, inkludert kunders reelle rettighetshaveres personlige kundeforhold i banken.

1.2 Bankens etterlevelse og Finanstilsynets vurderinger

1.2.1 Organisering av hvitvaskingsarbeidet i konsernet

Styret har identifisert ikke-finansielle risikoer som ett av tre prioriterte arbeidsområder i banken og har høye ambisjoner for etterlevelsen i konsernet, herunder at etterlevelsesrisikoen skal være lav. Styret har i "policy for etterlevelse" fastslått at ansvar for god etterlevelse påhviler alle ansatte og den enkelte leder i banken. Der fastslås også at DNB skal ha god styring og kontroll av etterlevelsesrisiko. Styret har uttrykt bekymring for etterlevelsen og fremdriften i forbedringsarbeidet og tatt initiativer overfor administrasjonen. Dette gjelder blant annet krav til utarbeidelse av en helhetlig gap-analyse og handlingsplan for 2019 og krav til mer enhetlig rapportering og presiseringer av at det skal tilføres nødvendige ressurser til formålet.

I foreløpig rapport påpekte Finanstilsynet at det er mange aktører som inngår i bankens samlede organisering av arbeidet med anti-hvitvasking og -terrorfinansiering og at dette stiller store krav til klare ansvarsforhold og myndighet, og til oppfølging fra ledelsens side.

DNB har siden tilsynet i 2018 arbeidet med å tydeliggjøre de tre forsvarslinjenes rolle og ansvar. Finanstilsynet merker seg imidlertid fra dokumentasjonen og samtaler under tilsynet at det fortsatt er betydelige utfordringer i samhandlingen og gjennomføringsevnen i hele organisasjonen. Dette har blant annet kommet frem i vurderinger fra konserndirektør Compliance og i Konsernrevisors halvårsrapporter gjennom flere år.

I bankens tilsvare fremheves at dagens organisering av anti-hvitvaskingsarbeidet var relativt ny på tilsynstidspunktet, og at det tar tid å klargjøre arbeidsoppgaver og ansvarsforhold.

Finanstilsynet vurderer at organiseringen av fellesfunksjonene er forbedret. Finanstilsynet merker seg også at kapasiteten har blitt styrket, men påpeker at banken har hatt vesentlige mangler i etterlevelsen av grunnleggende forpliktelser i hvitvaskingsloven over mange år. Hvitvaskingsloven skal etterleves til enhver tid, uavhengig av eventuelle pågående endringer i organiseringen. Finanstilsynet kan ikke se at status for virksomheten på dette området, slik det fremstod på tidspunktet for det stedlige tilsynet, er i samsvar med styrets lave risikoappetitt.

1.2.1.1 Hvitvaskingsansvarlig konsern

I foreløpig rapport vurderte Finanstilsynet at ansvarsdelingen mellom Hvitvaskingsansvarlig konsern og forretningsområdene ikke var tilstrekkelig tydelig, og det ble stilt spørsmål om Hvitvaskingsansvarlig konsern har tilstrekkelig innflytelse og gjennomslagskraft for sine ansvarsområder utenfor Group AML.

Finanstilsynet viste til at den samme personen ivaretar både rollen som Hvitvaskingsansvarlig konsern og rollen som leder Group AML, en divisjon med om lag [REDACTED] medarbeidere som blant annet utfører flere sentrale fellesfunksjoner for førstelinjen i banken. Som leder for Group AML rapporterer personen til konserndirektøren for Technology & Services, mens i rollen som Hvitvaskingsansvarlig konsern har personen i tillegg en funksjonell rapporteringslinje til konsernsjefen og styret. Finanstilsynet har notert at banken forventer at Hvitvaskingsansvarlig konsern/Leder av Group AML skal være en pådriver i forbedringsarbeidet fremover. Hvitvaskingsansvarlig konsern har en ledende stilling, men inngår ikke i konsernledelsen. Finanstilsynet har ikke merknader til en slik løsning for en bank av DNBs størrelse.

Banken viser i sitt tilsvare til at ansvaret for etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket ligger hos de respektive konserndirektørene, i tråd med DNBs styringsmodell. Det primære ansvaret til Hvitvaskingsansvarlig konsern er å følge opp etterlevelse av rutinene som DNB har etablert, herunder å følge opp at forretningsområdene gjennomfører og etterlever gjeldende regler og rutiner. Banken uttaler å ha oppdatert både rammeverk og stillingsbeskrivelser i etterkant av tilsynet for å tydeliggjøre roller og ansvar. Banken påpekte videre at hvitvaskingsansvarlig fastsetter konsernfelles rutiner og prosesser for å etterleve hvitvaskingsreglene, men at forretningsområdene tilpasser egne rutiner til de standardiserte, der slike foreligger. Banken erkjenner at det er rom for å forbedre samhandlingen på tvers i konsernet.

Finanstilsynet tar til orientering at banken i etterkant av tilsynet har tydeliggjort roller og ansvar. Når hvitvaskingsansvarlig ikke er en del av den øverste ledelsen, er det særlig viktig å påse at hvitvaskingsansvarlig har tilstrekkelig myndighet til å følge opp de ulike forretningsenhetenes gjennomføring av rutiner og prosesser. Finanstilsynet påpeker også mulige kapasitetsutfordringer som følge av at Hvitvaskingsansvarlig har flere roller. Finanstilsynet ber banken være oppmerksom på dette i det videre arbeidet.

1.2.1.2 Informasjonsdeling på tvers av forretningsområder og mellom forretningsområdene og Group AML

Forretningsområdene og Group AML bruker forskjellige systemer, henholdsvis [REDACTED] og [REDACTED] Markets har et eget system [REDACTED] som følge av at verdipapirhandelloven, og særlig reglene

om innsidehandel og markedsmanipulasjon legger begrensninger på hvor mye informasjon som kan deles med resten av banken og konsernet for øvrig.

Under tilsynet framkom det at relevant informasjon om en kunde ble lagret i forskjellige systemer, uten at systemene "snakker" sammen. Det framkom også at banken har rutiner som gjør at forretningsområdene og Group AML skal ha tilgang til hverandres systemer, [REDACTED]. Det framsto imidlertid som de tillatte og rutinefestede tilgangene ikke ble benyttet i praksis. Eksempelvis ble kundeansvarlige, som sitter med den direkte kundekontakten og ansvaret for kundeforholdets risiko, i praksis ikke gitt tilgang til avgjørende informasjon om risikoer tilknyttet kunden, undersøkelser som er gjennomført eller rapportering til ØKOKRIM. Det samme inntrykket ga dokumentasjonen som fulgte stikkprøver på tilsynet, hvor "kundetiltak" synes å utelukkende være tiltak som ble gjennomført i hvert enkelt forretningsområde. Informasjon fra [REDACTED] eller dokumentasjon av informasjonsutveksling mellom de ulike organisatoriske enhetene framkom ikke i det tilsendte materialet.

I foreløpig rapport vurderte Finanstilsynet at den manglende enhetlige oversikten og dertil ufullstendige oppfølgingen av kundeforhold svekker bankens evne til å forebygge eller avdekke hvitvasking eller terrorfinansiering. Finanstilsynet viste til at dette var sammenfallende med undersøkelsen av bankens håndtering av Samherji-komplekset og til funn fra tilsynet for øvrig.

I sitt tilsvare erkjenner banken at det er behov for å forbedre informasjonsflyt og samhandling i konsernet, og at dette arbeidet vil prioriteres. Banken har i etterkant av tilsynet gjennomført endringer i [REDACTED] som skal bedre tilgangsstyringen og informasjonsdelingen, og er i ferd med å innføre løsninger for at den kundeansvarlige skal få en bedre oversikt over den iboende risikoen ved kundeforholdet.

Etter hvitvaskingsloven er kundeforholdet tilknyttet den rapporteringspliktige, uavhengig av den rapporteringspliktiges organisering og kundens produkt- og tjenestesammensetning. DNB må påse at kundeansvarlige har all relevant informasjon om kunden for anti-hvitvaskings- og terrorfinansieringsformål, uavhengig av hvilke andre divisjoner eller forretningsområder som behandler kundeinformasjon. Finanstilsynet opprettholder vurderingen fra foreløpig rapport og tar bankens svar om pågående forbedringer til etterretning.

1.2.1.3 Kompleksitet i organiseringen og manglende eierskap i førstelinjen i Corporate Banking

Forretningsområdet Corporate Banking er et vesentlig forretningsområde og står for en stor del av både risikoen og inntjeningen i foretaket. Virksomhetens omfang stiller store krav til klarhet i organisering og ansvarsforhold. Banken har en kompleks organisering, med en egen divisjon, Risk & Quality, som har det totale fagansvaret for anti-hvitvasking og ikke-finansiell risiko i forretningsområdet. Divisjonen er igjen organisert i fem seksjoner. Forretningsområdet har en lokal hvitvaskingsansvarlig i seksjon Financial Crime, som rapporterer til Hvitvaskingsansvarlig konsern.

I foreløpig tilsynsrapport påpekte Finanstilsynet at organiseringen fremstår som kompleks, med mange forskjellige enheter involvert i varierende grad i etterlevelsesarbeidet. Finanstilsynet påpekte at den komplekse organisasjonsstrukturen kan medføre risiko for uklarheter og ansvarspulverisering. Det ble også påpekt at organiseringen syntes å føre til at de kundeansvarlige i liten grad er involvert i anti-hvitvaskingsarbeidet, selv om de etter bankens organisering er eier av kundens risiko. Finanstilsynet understrekte viktigheten av en helhetlig kjennskap til kundens bruk av banken for å oppfatte indikasjoner på hvitvasking og terrorfinansiering. Tilsynsrapporten om Samherji-saken og

gjennomførte stikkprøver i herværende tilsyn eksemplifiserer en manglende risikoforståelse av egne kunder i Corporate Banking.

I tilsvaret svarer ikke banken direkte på Finanstilsynets merknader om en kompleks organisering, men viser til at det er iverksatt flere konkrete tiltak for å tydeliggjøre kundeansvarliges eierskap og for å øke forståelsen av hvitvaskingsrisiko. Det er blant annet innført nye prosesser for risikoklassifisering og gjennomføring av kundetiltak. Finanstilsynet tar bankens svar til etterretning og legger for øvrig til grunn at banken har vurdert hensiktsmessigheten av den valgte organiseringen. Finanstilsynet understreker viktigheten av at anti-hvitvaskingsarbeidet i Corporate Banking, som er det største og mest risikofylte forretningsområdet, er organisert på hensiktsmessig måte.

1.2.1.4 Kontrollhandlinger i Markets

DNB Markets førstelinje består av fire forretningsdivisjoner samt en støttedivisjon. Støttedivisjonen gjennomfører kundeetableringer, kundetiltak og løpende oppfølging av Markets-unike kunder, risikoklassifisering av konsernfelles kunder med Markets-produkter og kundeetablering i Markets' internasjonale virksomhet. I tillegg har seksjonen ansvar for en rekke andre forpliktelser etter annet regelverk.

Divisjon Compliance utgjør Markets andrelinjeforsvar og hadde på tilsynstidspunktet ansvaret for periodiske kontroller, opplæring og rådgivning til førstelinjen.

I foreløpig tilsynsrapport konkluderte Finanstilsynet med at Markets har hatt vesentlige mangler i etterlevelsen av hvitvaskingsloven § 35 ved at det ikke er gjennomført tilfredsstillende internkontroll hverken i førstelinje eller annenlinje.

Det framkom under det stedlige tilsynet at det ikke var gjennomført førstelinjekontroller i hverken 2018 eller 2019. De loggførte annenlinjekontrollene i samme periode omfattet kun innledende kundetiltak av Markets-unike kunder, grunnet ressursmangel. Finanstilsynet vurderte at kontrollene var utilstrekkelig dokumentert, ved at de inneholdt svært begrenset informasjon om eventuelle funn som er gjort, uten opplysninger om behovet for tiltak eller planlagte tiltak for å følge opp avdekkede svakheter.

Finanstilsynet viste videre til at Compliance-funksjonen ikke hadde tilstrekkelige ressurser til å ivareta etterlevelsesoppgaver i tråd med reglene som gjelder for virksomheten, herunder at tilordningen av ressurser ikke gjenspeilte den økte arbeidsbyrden som følge av MiFID II og hvitvaskingsregelverket.

I bankens tilsvarede redegjøres det for omorganisering av støttedivisjonen i mars 2020 og innførte førstelinjekontroller og rapportering. Bankens viser til at det foreligger grunnlagsdokumentasjon for kontrollene i andrelinjen i 2018 og 2019 som spesifiserer kontrollerte kunder og funn, men har ikke ettersendt disse med tilsvaret. Bankens synes også å legge til grunn at det ikke har vært behov for andrelinjekontroller av løpende oppfølging grunnet et oppdateringsprosjekt av kundemassen i 2015 til 2017, hvor resultatet var tilfredsstillende. Ifølge bankens var det, i henhold til frekvens for løpende oppfølging, først behov for ny gjennomgang av hoveddelen av kundemassen i 2020.

Finanstilsynet vil påpeke at krav til løpende oppfølging innebærer at banken må oppdatere kundeopplysninger og annen dokumentasjon ved behov, samt løpende overvåke kundeadferden, herunder transaksjonsmønstre. Formålet er å avdekke avvikende eller endret adferd fra kunden, jf.

Finanstilsynets rundskriv 8/2019 *Veiledning til hvitvaskingsloven* kapittel 4.11. Det er ikke tilstrekkelig, spesielt for høyrisikokunder, å kun gjennomføre oppfølging etter en på forhånd definert frekvens, for eksempel hvert tredje år. Andrelinjen kan heller ikke legge til grunn at det ikke er behov for å gjennomføre uavhengige kontroller fordi det nylig er gjennomført kundetiltak i førstelinjen.

Finanstilsynet merker seg bankens svar om endringer i rammeverket for internkontroll i Markets etter det stedlige tilsynet. Finanstilsynet er i etterkant også orientert om endringer i organiseringen av Compliance for DNB Markets.

Endringene som er gjennomført i etterkant av tilsynet, påvirker ikke Finanstilsynets vurdering av status på tidspunkt for det stedlige tilsynet. Finanstilsynet konstaterer at banken på tilsynstidspunktet ikke hadde en internkontroll i Markets, hverken i første- eller andrelinje, som var i tråd med kravene i hvitvaskingsloven § 35.

2 Rapportering og handlingsplaner

2.1 Rettslig utgangspunkt og Finanstilsynets forventninger

Finansforetaksloven § 13-5 første ledd stiller krav om at foretaket har hensiktsmessige retningslinjer og rutiner for å identifisere, styre, overvåke og rapportere risiko foretaket er, eller kan bli, eksponert for.

Videre følger det av CRR/CRD IV-forskriften § 35 første ledd krav om at styret skal sikre seg tilgang til risikoinformasjon og fastsette omfang, format og frekvens på rapporteringen.

EBA har utarbeidet retningslinjer for virksomhetsstyring¹ som Finanstilsynet også legger til grunn for sin oppfølging av foretakene. Retningslinjene omhandler også internrapportering. Det vises til avsnitt 145 om krav til rapporteringsmekanismer i foretaket og til avsnitt 193 om rapportering fra etterlevelsesfunksjonen (compliance).

2.2 Bankens etterlevelse og Finanstilsynets vurderinger

2.2.1 Rapportering til styret

Styret har fått regelmessige rapporter om etterlevelsen på hvitvaskingsområdet fra ulike deler av banken. Konsernrevisjonen har rapportert om etterlevelsen fra gjennomførte internrevisjonsprosjekter og gjennom halvårsrapporter samt mer hyppigere oversiktsrapporter. På tilsynstidspunktet fremla Compliance månedlig compliance-rapport, kvartalsvise anti-hvitvaskingsrapporter og bredere anlagte halvårlige compliance-rapporter. Hvitvaskingsansvarlig konsern fremla halvårlig rapport til styret og kvartalsvis rapport til konsernledelsen. Konsernsjefen fremla saker for styret angående utfordringer med etterlevelsen og fremdriften i forbedringsarbeidet, i tillegg til en årsrapport om internkontrollen.

I 2019 ble det etablert rapportering for status for en helhetlig handlingsplan for forbedringsarbeidet frem mot Finanstilsynets varslede anti-hvitvaskingstilsyn. Handlingsplanen ble etablert på styrets

---

¹ EBA/GL/2017/11: Guidelines on internal governance. Retningslinjen er under revisjon <https://eba.europa.eu/guidelines-internal-governance-second-revision>.

initiativ høsten 2019, etter en forutgående gap-analyse. Som del av dette ble det også rapportert om opplæringstiltak som ble igangsatt, blant annet for ledere.

I tilsynsdokumentasjonen fremsto det totale omfanget av rapportering som noe uoversiktlig og ikke underbygget av kvantitative målinger. I foreløpig rapport registrerte Finanstilsynet at de løpende rapportene som styrene får fra ulike enheter i banken, har omfattende kvalitative vurderinger, men i begrenset grad er underbygget av kvantitative målinger som dokumenterer risikosituasjonen og etterlevelsen. Rapportene fremsto også i begrenset grad å være tilrettelagt med drøftinger som er systematisert etter de viktigste regulatoriske kravene og bankens mål. Dokumentasjonen viste imidlertid klare tegn på at etterlevelsen fortsatt er uakseptabel lav på flere områder.

I foreløpig rapport påpekte Finanstilsynet at styreprotokollene i for begrenset grad omtalte hvilke tiltak som ble besluttet eller foreslått på grunnlag av rapportene, og at det var uklart om banken har presisert og systematisert hvilke tiltak som iverksettes på grunnlag av rapportene.

Finanstilsynet vurderte også Compliance-rapportene for tredje og fjerde kvartal 2019 som for positive i sin omtale av etterlevelsessituasjonen. Finanstilsynet påpekte også at det ikke var etablert formaliserte prosesser for å identifisere tiltak i førstelinjen basert på vurderingene i Compliance-rapportene.

I rapporten for tredje kvartal 2019 var den samlede vurdering at etterlevelsen var "uakseptabel". Det ble særlig vist til BM, STI Norge og IT-området. En rekke svakheter er omtalt i teksten med overskrifter:

- Overordnet risikovurdering
- Internkontroll og rapportering
- Kundeklassifisering
- Kundetiltak og løpende oppfølging
- Uakseptabel etterlevelse i enkelte enheter
- Svakheter knyttet til elektronisk transaksjonsovervåking
- Oppgradering av [REDACTED]

Finanstilsynet stilte spørsmål om styret, til tross for at det har bedt om løpende oppdateringer for etterlevelsen, har tilstrekkelig oversikt over etterlevelsessituasjonen i banken. Finanstilsynet viste blant annet til tilsynsrapporten fra 2018 og foreløpig rapport fra undersøkelsen om Samherji-saken, hvor det påpekes store svakheter i etterlevelsen.

Banken gir i tilsvaret uttrykk for at den tar påpekningene med i det videre arbeidet med å utvikle kvaliteten i rapporteringen på området, og bemerker samtidig at rapporteringen er vesentlig forbedret etter tilsynstidspunktet.

Finanstilsynet merker seg samtidig at banken ikke deler vurderingen av at rapporteringen fra Group Compliance ga et for positivt bilde av situasjonen. Finanstilsynet vil bemerke at banken har høy iboende risiko for hvitvasking og terrorfinansiering, og at det gjentatte ganger er avdekket og påpekt kritiske svakheter i styring og kontroll som kan ha betydelige konsekvenser for banken i form av omdømme, økonomisk tap og/eller offentlige sanksjoner, som kan tilsi et høyere tiltaksnivå enn rapporteringen gir uttrykk for. Det er viktig at styret har tilstrekkelig oversikt over etterlevelsessituasjonen og iverksetter tiltak i lys av dette.

2.2.2 Handlingsplaner for etterlevelse i banken

I foreløpig rapport stilte Finanstilsynet spørsmål ved at det ikke var utarbeidet en helhetlig handlingsplan for banken for 2020, og heller ikke en overordnet kompetanseutviklingsplan. Finanstilsynet stilte spørsmål om hvordan banken kan ha en risikobasert og målrettet metode for å sikre etterlevelse når det ikke er utarbeidet en helhetlig plan for banken. Etter Finanstilsynets vurdering er dette nødvendig når styret er kjent med gjennomgripende mangelfull etterlevelse. Det ble vist til at banken hadde en slik handlingsplan for 2019, jf. tidligere omtale.

I tillegg til at det ikke fantes helhetlige handlingsplaner som styringsverktøy på tilsynstidspunktet, fant Finanstilsynet at Corporate Bankings handlingsplan var ustrukturert og mangelfull, med uklare ansvarsforhold. Det var uklart når, og av hvem, tiltak skulle utføres, og hvilke tiltak som skulle iverksettes hvis tidsfristene ikke ble holdt. Finanstilsynet kritiserte særlig mangelen på tydelige handlingsplaner i Corporate Banking, ettersom det har vært identifisert store mangler i etterlevelsen over flere år.

Av bankens svar fremgår det at handlingsplaner har blitt utarbeidet i det enkelte forretningsområde i løpet av 2020, hvor tiltak og fremdrift rapporteres til Hvitvaskingsansvarlig konsern, som forvalter den helhetlige oversikten. Basert på forretningsområdenes handlingsplaner har Hvitvaskingsansvarlig konsern identifisert fem hovedprioriteringer som skal være førende for arbeidet. Disse ble behandlet av styret i februar 2021.

Finanstilsynet har notert at banken har utarbeidet prosesser for oppfølging av handlingsplaner i forretningsområdene. Finanstilsynet er imidlertid kritisk til at det på tidspunktet for det stedlige tilsynet ikke forelå en samlet handlingsplan tilpasset manglene som er avdekket i de ulike forretningsområdene. Erfaringene viser at tidligere handlingsplaner har vært delvis utilstrekkelige, uten at dette er fulgt opp eller korrigert på en helhetlig måte av banken.

3 Risikovurdering av foretakets eksponering for hvitvasking og terrorfinansiering

3.1 Rettslig utgangspunkt og Finanstilsynets forventninger

Rapporteringspliktige må identifisere og forstå risikoen foretaket er eksponert for. Alle rapporteringspliktige må ha en overordnet risikovurdering, jf. hvitvaskingsloven § 7. Risikovurderingen utgjør utgangspunktet for den rapporteringspliktiges etterlevelse av hvitvaskingsregelverket og gjennomføringen av risikoreducerende tiltak.

Kravet til virksomhetsinnrettede risikovurderinger innebærer at det i større foretak som hovedregel vil måtte utarbeides risikovurderinger for flere forretningsområder. Disse vil igjen kunne variere i omfang og kompleksitet. Det forventes samtidig at det foreligger en overordnet risikovurdering som dekker bankens samlede risikoeksponering.

3.2 Bankens etterlevelse og Finanstilsynets vurderinger

3.2.1 Overordnet om risikovurderingene

Konsernet har en risikovurdering for den iboende risikoen for hvitvasking- og terrorfinansiering (IRA), risikovurderinger fra forretningsområdene og en rest-risikovurdering (RRA). RRA-en angir aggregert vurdering for den gjenstående risikoen når iverksatte tiltak er hensyntatt, og bygger på både IRA-en og forretningsområdenes egne risikovurderinger. Sammen utgjør disse dokumentene konsernets utgangspunkt for anti-hvitvaskingsarbeidet.

I foreløpig rapport vurderte Finanstilsynet at IRA var vesentlig forbedret siden forrige tilsyn, men mangler i forretningsområdenes risikovurdering og RRA gjør at bankens risikovurdering fortsatt er utilfredsstillende.

Finanstilsynet påpekte at forretningsområdene ikke synes å ha en felles forståelse av risikokategoriseringen og hva som kvalifiserer til en nedjustering av risikoen. [REDACTED]

En slik vurdering kan forsvares dersom CB hadde langt bedre kontroller enn PM, men funn fra interne rapporter og tilsynsrapporter, herunder fra Samherji-undersøkelsen, tilsier at det ikke er tilfellet. I foreløpig rapport påpekte Finanstilsynet at en enhetlig risikoforståelse og praktisering av rammeverket er en forutsetning for at styret og ledelsen skal få tilstrekkelig oversikt over det totale risikonivået i banken.

Finanstilsynet stilte også spørsmål om forretningsområdene gjennomgående vurderte egne kontroller som for gode, og viste til at konklusjonene tidvis bygget på uriktig faktum. Det ble vist til at banken er kjent med en svak etterlevelse i flere forretningsområder. Finanstilsynet understreket at slike mangler i risikovurderingene får følgefeil i det øvrige etterlevelsesarbeidet, herunder ved risikoklassifisering av kunder.

I sitt tilsvaret påpeker banken at IRA er oppdatert to ganger siden tilsynet. Det samme er konsernfelles struktur og metodikk for gjennomføring av risikovurderinger, herunder enkelte styringsprinsipper for bruk av kvantitative analyser.

Finanstilsynets vurdering er at RRA-en som ble presentert i forbindelse med tilsynet, ikke ga et dekkende og helhetlig bilde av bankens eksponering for hvitvasking og terrorfinansiering. I tillegg til konkrete mangler i forretningsområdenes risikovurderinger, som omtalt nedenfor, vurderer Finanstilsynet at forretningsområdene var for positive til kvaliteten og effekten av risikoreduserende tiltak, slik at restrisikoen i mange tilfeller vurderes som for lav. Finanstilsynet viser til ytterligere eksempler omtalt i foreløpig rapport.

3.2.2 Corporate Banking

Corporate Banking har separate risikovurderinger for BM og STI, som er naturlig gitt den ulike virksomheten i forretningsområdene.

I foreløpig rapport noterte Finanstilsynet at STI i risikovurderingen erkjenner behovet for en mer omfattende risikovurdering enn andre områder, grunnet arten av kundenes kompleksitet, eksempelvis store internasjonale konsern, komplekse strukturer, virksomheter med tilknytning til høyrisikoland

og med bankprodukter som anses å være utsatt for hvitvaskingsrisiko. Det var iverksatt en rekke tiltak, som manuelle anti-hvitvaskingskontroller, opprettelsen av et nytt KYC-team og implementering av nye elektroniske screeningverktøy. Corporate Banking erkjente samtidig at det er nødvendig med mer arbeid for å sikre reduserende effekter, både med hensyn til systemer, rutiner, praksis og opplæring.

Under det stedlige tilsynet fokuserte Finanstilsynet på Trade Finance-produkter, som er underlagt Corporate Banking. I RRA vurderes Trade Finance fra en iboende høy risiko (kategori 4) [REDACTED]. Dette var i RRA-en begrunnet med at det har vært en innskjerping i rutinene. Som omtalt senere i tilsynsrapporten, fant Finanstilsynet rutinene tilknyttet Trade Finance å være svært mangelfulle.

Finanstilsynets vurderte også CBs risikovurderinger av Trade Finance-produkter som overordnede og generelle. Herunder manglet konkrete vurderinger av bankens eksponering mot produktområdet og analyser av de forskjellige produktene, til tross for at det er svært stor forskjell i risikoen knyttet til en norsk husleiegaranti og en rembours, begge ansett som Trade Finance-produkter av DNB. Risikoanalysene viste i liten grad til indikatorer for hvitvasking eller terrorfinansiering, eller typetilfeller av særlig relevans for Trade Finance.

Banken viser i sitt tilsvarende til at Finanstilsynet har lagt til grunn en eldre risikovurdering som ikke var gjeldende på tilsynstidspunktet. Banken viser til risikovurdering fra 31. januar 2020 som ble oversendt en dag før tilsynet startet. Banken redegjør for flere av endringene som er gjennomført i henholdsvis januar og mars 2020 som svar på Finanstilsynets merknader, herunder risikovurderinger av Trade Finance-produkter og vurdering av egne kontroller.

Finanstilsynet tar til orientering endringene som framkommer av ettersendte risikovurderinger. Risikovurderingen ble vedtatt én virkedag før gjennomføringen av tilsynet, og Finanstilsynet legger til grunn at banken ikke hadde rukket å ta i bruk denne før gjennomføringen av tilsynet. Finanstilsynet merker seg samtidig at det ble vedtatt en ny risikovurdering kun to måneder etter.

Finanstilsynet merker seg at banken har gjennomført forbedringer i CBs risikovurdering, men fastholder at risikovurderingen som lå til grunn for etterlevelsen på tilsynstidspunktet, var mangelfull.

3.2.3 Private Banking

IRA-en for Private Banking tok utgangspunkt i den iboende risikoen sammenliknet med internasjonale Private Banking-aktiviteter generelt, og ikke risikoen knyttet til bankens Private Banking-divisjon spesielt. IRA-en ga private banking en score på 4 (høy), mens RRA-en ga en score på [REDACTED]. Risikovurderingen som ble presentert på det stedlige tilsynet, vektla, som i tidligere versjoner, at Private Bankings virksomhet på dette området har egenskaper som innebærer lavere iboende risiko sammenliknet med det som er vanlig i internasjonale banker, samtidig som det også erkjennes at det er ulike risikoer i Private Banking-porteføljen.

I foreløpig rapport vurderte Finanstilsynet at risikovurderingen i det enkelte forretningsområde bør ta utgangspunkt i bankens iboende risiko snarere enn generelle henvisninger til hva som er typiske trekk internasjonalt. Det ble påpekt at vurderingen av restrisiko må tilpasses risikonivåene i banken for øvrig, slik at den totale risikovurderingen gir uttrykk for bankens samlede risiko. Finanstilsynet ga

videre uttrykk for at risikovurderingen i større grad bør bygge på kvantitative kilder, i tillegg til kvalitative, herunder benytte de store mengdene data om egne kunder og transaksjoner i analysene.

Banken har siden tilsynet oppdatert Private Bankings risikovurdering to ganger, henholdsvis oktober 2020 og januar 2021. I tilsvaret pekes det på at Private Banking som divisjon i DNB har andre risikofaktorer tilknyttet seg enn internasjonal Private Banking, som omtales i IRA. Banken sier seg imidlertid enig i Finanstilsynets vurdering av Private Bankings kontroller og bruk av kvantitative kilder.

Finanstilsynet tar til orientering at banken har gjort forbedringer i Private Bankings risikovurdering, men konkluderer med at den var mangelfull på tilsynstidspunktet.

3.2.4 Markets

DNBs IRA som ble fremlagt i forbindelse med tilsynet, vurderer virksomheten i konsernets verdipapirforetak å ha høy iboende risiko for hvitvasking og terrorfinansiering (nivå 3).

I foreløpig rapport ga Finanstilsynet uttrykk for at risikovurderingen til Markets hadde en rekke svakheter. Banken syntes blant annet å legge til grunn at det er liten gjenværende risiko for hvitvasking eller terrorfinansiering fordi verdipapirlovgivningen stiller omfattende krav til rapportering, markedsovervåking mv.

Finanstilsynet påpekte i foreløpig rapport manglende samsvar mellom DNBs IRA utarbeidet av Group Compliance og Markets' vurderinger i RRA.

Finanstilsynet understreket i foreløpig rapport behovet for tilstrekkelig forståelse av hvitvasking- og terrorfinansieringsmodus for å kunne fange opp forsøk på dette i virksomheten.

Også for Markets stilte Finanstilsynet spørsmål ved forretningsområdets vurdering av egne kontroller. Som Finanstilsynets undersøkelse viste, var det gjort minimalt med anti-hvitvaskingskontroller i første- og andrelinje.

I tilsvaret gir banken uttrykk for at den er uenig med Finanstilsynets eksempler, og at risikovurderingen for øvrig gir en utførlig oppsummering av obligatoriske risikofaktorer og konkrete risikofaktorer knyttet til disse. Det påpekes videre at mekanismer for å avdekke markedsmanipulasjon kan ha som sekundærvirkning at også hvitvasking avdekkes. Det er utarbeidet en ny risikovurdering i 2020, hvor banken oppgir å ha forbedret vurderingen av kunderisiko og geografisk risiko.

Finanstilsynet understreker at forholdene omtalt i foreløpig rapport var ment å eksemplifisere svakheter i risikovurderingen og ikke var uttømmende. Finanstilsynet påpeker at det ikke er noe i veien for å bruke mekanismer for å avdekke markedsmanipulasjon også for anti-hvitvaskingsformål. Disse mekanismene må imidlertid være egnet, og det må være tilstrekkelige rutiner og opplæring av ansatte for å fange opp mistenkelige forhold. Det er ikke tilstrekkelig at det er en teoretisk mulighet å bruke mekanismene til formålet. Finanstilsynet påpeker at rutinene oversendt ikke inneholdt veiledning i hvordan dette skal gjøres.

Finanstilsynet opprettholder vurderingen av at risikovurderingen var mangelfull på tilsynstidspunktet og tar til orientering at banken har gjort forbedringer i etterkant.

4 Risikoklassifisering

4.1 Rettslig utgangspunkt og Finanstilsynets forventninger

For å gjennomføre korrekte kundetiltak på den enkelte kunde, må alle kunder risikoklassifiseres, jf. § 9. Risikoklassifiseringen skal bygge på generelle vurderinger fra virksomhetens risikovurdering, i tillegg til konkrete forhold tilknyttet den enkelte kunde.

Risikoklassifiseringen må blant annet hensynta alle kundens produkter og tjenester i foretaket, slik at den totale risikoprofilen til kunden er kjent. Risikoklassifiseringen skal innebære en vurdering av kundeforholdets formål og tilsiktede art, omfanget av kundemidler som skal inngå i kundeforholdet, alle kundens kontoer og engasjementer samt varigheten på kundeforholdet. For nye kunder skal forventede transaksjoners størrelse, destinasjon og regelmessighet inngå i vurderingen. I reklassifiseringen av eksisterende kunder må transaksjonsmønstre også hensyntas. Foretaket må også ha en formening om transaksjonens størrelse, destinasjon og regelmessighet har en naturlig sammenheng med kundeforholdets formål og tilsiktede art.

Foretaket må ha rutiner for hvordan risikoklassifiseringen skal skje.

4.2 Bankens etterlevelse og Finanstilsynets vurderinger

4.2.1 Elektronisk risikoklassifisering

[REDACTED] I foreløpig rapport observerte Finanstilsynet ingen vesentlige endringer i bankens elektroniske risikoklassifisering av kundene siden tilsynet i 2018. [REDACTED]

[REDACTED] Finanstilsynet ba i foreløpig rapport om status på tiltakene.

I bankens tilsvaret vises det til at [REDACTED] er forsinket og forventes ferdigstilt i løpet av 2021. Finanstilsynet viser til at det har vært vedvarende forsinkelser siden tilsynstidspunktet i 2018. Styret forventes å påse at det nå ikke oppstår ytterligere forsinkelser, og at det er etablert tilstrekkelige manuelle tiltak for å avhjelpe denne forsinkelsen i mellomtiden. Finanstilsynet vil følge opp dette som en egen sak.

4.2.2 Risikoklassifisering av kunder i Corporate Banking

Risikoklassifiseringen av kunder i Corporate Banking består av en elektronisk scoring med en etterfølgende manuell risikoklassifisering, som bygger på Corporate Bankings overordnede risikovurdering. [REDACTED]

4.2.2.1 Risikoklassifisering i CB SME

For SME påpekte Finanstilsynet i foreløpig rapport at den elektroniske risikoscoringen må være svært treffsikker for å kunne utgjøre det eneste grunnlaget for kunder med standard risiko i SME. Dette forutsetter at banken har et korrekt og oppdatert datagrunnlag for scoringen, og at parameterne må fange opp alle risikofaktorer ved kundemassen. [REDACTED]

[REDACTED] Manglende innhenting og oppdatering av kundedata oppgis som et av fire områder med høyest restrisiko i SME.

[REDACTED]

I tilsvaret redegjør banken for en endring i prosessen [REDACTED]. Banken vedla også listen over etterspurte næringskoder i tilsvaret. Finanstilsynet stiller fortsatt spørsmål ved vektingen av næringskodene.

Finanstilsynets vurdering er at den elektroniske risikoklassifiseringen til SME var mangelfull på tilsynstidspunktet. Ettersom datakvaliteten på kundemassen i tillegg er svak, utgjør dette en stor risiko for at høyrisikokunder i SME ikke blir fanget opp eller underlagt tilstrekkelige kundetiltak, hverken i den innledende vurderingen eller i re-scoringen av kunden. Finanstilsynet understreker at der elektroniske prosesser ikke anses tilfredsstillende, må banken påse at manuelle tiltak gjennomføres frem til de elektroniske løsningene er gode nok.

4.2.2.2 Risikoklassifisering i CB STI

Risikoklassifiseringen i STI ble også vurdert utilfredsstillende i Finanstilsynets foreløpige rapport. Dette var også påpekt i bankens egen risikovurdering, hvor det følger at scorekortene ikke er tilstrekkelig omfattende, den manuelle vurderingen ikke er konsistent og det ikke er tilstrekkelig systemstøtte for å utføre kundetiltak.

I bankens tilsvare erkjennes at det har vært nødvendig å heve kvaliteten på den manuelle risikoklassifiseringen, og det redegjøres for en ny prosess innført i 2020. Det vises videre til at det elektroniske scorekortet ble oppdatert i 2020. [REDACTED]

---

² Dokument 04.01 Brukerdokumentasjon AML

[REDACTED]

Finanstilsynet ser alvorlig på at de identifiserte manglene i risikoklassifiseringen og oppfølgingen av kundeforhold i STI [REDACTED]

[REDACTED] Tidligere tilsyn, herunder av Samherji-saken, har vist store mangler i STIs kundetiltak. I tilsynsprosessen i 2018 ga banken uttrykk for at STI hadde iverksatt en rekke tiltak for å øke kvaliteten og presisjonsnivået i risikovurderingene av kundene. Funnene avdekket under tilsynet viser at banken ikke har klart å fullføre slike tiltak for en risikobasert oppfølging av kundene. Finanstilsynet vil følge opp bankens framdrift på området i egen sak.

4.2.2.3 Risikoklassifisering av kunder som har produkter i andre forretningsområder

I foreløpig rapport påpekte Finanstilsynet at rutinene ikke omtaler hvordan risikoklassifisering av kunder skal skje der kunden "eies" av STI, men har produkter eller benytter tjenester i andre forretningsområder. Finanstilsynet fant det ikke godtgjort at Corporate Banking har tilstrekkelig rutiner for risikoklassifisering av kunder med eksponering andre steder i bankkonsernet, eksempelvis Markets eller ved utekontorene.

I bankens tilsvarende påpekes det at daværende rutine "Risk Assessment Guidance" inneholdt et kulepunkt om at hvitvaskings- og terrorfinansieringsrisiko i hvert fall skal vurderes for kundenes eksisterende produkter i DNB eller produktene kunden ønsker å etablere. Det er også lenket til en oversikt over produkter. Banken redegjør videre for en ny rutine som skal ivareta dette.

Etter Finanstilsynets vurdering er ikke rutinen som ble fremlagt i forbindelse med tilsynet, tilstrekkelig operativ til å gi den enkelte kundeansvarlige veiledning i hvordan produkter utenfor CB skal vurderes og hvem som skal kontaktes for videre bistand. Etter Finanstilsynets vurdering må det sees i sammenheng med utfordringene rundt informasjonsdeling i banken, utfordringene rundt systemtilgang og den manglende oversikten over bankens risikoeksponering. Det vises også til Markets' risikoklassifisering, der informasjon om Markets' risikoklassifisering kun skal gis til det "eiende" forretningsområdet hvis konklusjonen avviker fra den opprinnelige. Utilstrekkelig veiledning vil, etter Finanstilsynets vurdering, utgjøre en risiko for at kundeansvarlige ikke gir kunden korrekt risikoklasse og ikke fanger opp mistenkelige forhold.

4.2.3 Markets

I foreløpig rapport vurderte Finanstilsynet Markets' rutiner for risikoklassifisering som utilstrekkelig, og at det elektroniske scorekortet fremsto som svært generelt, [REDACTED] Finanstilsynet påpekte blant annet at rutinene for risikoklassifisering ikke var tilstrekkelig operative for å gi de ansatte veiledning i hvordan vurderingene av risikoklassifiseringen skal skje. [REDACTED]

[REDACTED] Det framkom ikke hvorvidt klassifiseringen skal deles med andre forretningsområder når kunden kjøper flere produkter og tjenester fra banken.

I tilsvaret viser banken til at det forelå mer detaljerte rutiner som ikke ble oversendt Finanstilsynet, men banken er likevel enig i at Markets' skriftlige rutiner og arbeidsbeskrivelser kunne vært mer

konkrete. Rutinene har derfor blitt vesentlig utdypet etter tilsynstidspunktet, blant annet ved at disse nå inneholder flere detaljerte beskrivelser og gir ytterligere veiledning for hvordan klassifiseringen skal utføres. Banken viser til at scorekortet vil bli vesentlig utvidet [REDACTED]

Banken viser også til rutinen [REDACTED] for håndtering av konsernfelles kunder, hvor Markets skal risikoklassifisere Markets-produktene og varsle forretningsområdet som "eier" kunden dersom konklusjonen er en annen enn den som følger i [REDACTED]. Finanstilsynet påpeker imidlertid at vurderingen fra Markets påvirker den totale risikoscoren til kunden. Risikoeier må derfor få informasjon om risikoklassifiseringen til Markets uavhengig av score, slik at kundens totale eksponering i banken kan bli evaluert.

Banken ble bedt om å oversende alle rutiner og retningslinjer for etterlevelse av hvitvaskingsregelverket, og Finanstilsynet må legge de rutiner og retningslinjer banken har oversendt i flere omganger i forbindelse med tilsynet, samt i vedlegg til tilsvaret, til grunn for vurderingen.

Finanstilsynet opprettholder vurderingen av at Markets' etterlevelse av kravene til risikoklassifisering var mangelfull på tilsynstidspunktet. Finanstilsynet tar informasjonen om forbedringer til etterretning og [REDACTED]

4.2.4 Oppsummering

Finanstilsynet konstaterer at Corporate Banking og Markets på tilsynstidspunktet ikke hadde en risikoklassifisering i tråd med hvitvaskingsloven § 9. Dette synes delvis å ha sammenheng med svakheter i rutineverket, delvis med svakheter i den elektroniske risikoklassifiseringen og delvis i manglende koordinering og vurdering på tvers av forretningsområder. Etter Finanstilsynets vurdering fører mangler i risikoklassifiseringen, sammenholdt med mangler ved kundeetablering og løpende oppfølging, til at banken ikke har tilstrekkelig datagrunnlag til å kjenne kundene og vurdere hvitvaskingsrisikoen. Dette innebærer videre en risiko for at bankens kunder ikke får oppfølgingen som kreves utfra risikoen kunden representerer. Dersom det er tvil om den elektroniske risikoklassifiseringen er tilstrekkelig, må banken sørge for at det er manuelle kontroller for å påse at kundene får oppfølging i tråd med det reelle risikonivået.

Finanstilsynets mener banken ikke har hatt tilstrekkelig oversikt over enkeltkunder i banken på tvers av forretningsområder. Finanstilsynet understreker viktigheten av en tilstrekkelig risikoklassifisering ettersom det skaper grunnlaget for all kundeoppfølging. Finanstilsynet anser mangler i risikoklassifiseringen som alvorlige og, som sammenholdt med funn i stikkprøvekontrollen, utgjør et brudd på hvitvaskingsloven § 9.

5 Rutiner og etterlevelse av alminnelige kundetiltak

5.1 Rettslig utgangspunkt og Finanstilsynets forventninger

Rapporteringspliktige virksomheter plikter å ha oppdaterte rutiner for å sikre at virksomheten håndterer identifisert risiko og oppfyller plikter etter bestemmelser gitt i eller i medhold av

hvitvaskingsloven, jf. hvitvaskingsloven § 8. Dette innebærer at det blant annet må utarbeides rutiner for risikoklassifisering av kunder, gjennomføring av løpende kundetiltak, bruk av støtteverktøy samt undersøkelse og rapportering av mistenkelige forhold mv.

Finanstilsynet forventer at det er en tydelig sammenheng mellom den rapporteringspliktiges risikovurdering og rutiner. Dersom den rapporteringspliktige har flere dokumenter som angir hvitvaskingsrutinene, vil overordnede rutiner måtte fastsettes på øverste nivå. I slike tilfeller forventes det at de overordnede rutinene angir hovedføringene for etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket. Dokumentet må være egnet som utgangspunkt for utarbeidelse av operative rutiner (instrukser/retningslinjer) for virksomheten. Operative rutiner, som angir i mer detalj hvordan etterlevelsen av regelverket skal gjennomføres, må ha en klar forankring i den overordnede rutinen. Operative rutiner kan fastsettes på øverste nivå i enheten den gjelder for, eksempelvis ved at den fastsettes av en avdelingsledelse når rutinen er avgrenset til å gjelde en bestemt avdeling.

Rutinene skal være et verktøy for de ansatte for gjennomføring av forpliktelsene etter hvitvaskingsregelverket.

5.2 Bankens etterlevelse og Finanstilsynets vurdering

Finanstilsynet har gjennomgått rutineverk og gjennomført stikkprøver av etterlevelsen i Corporate Bankings Trade Finance-portefølje, i Private Banking og i Markets. Gjennomgangen av rutiner og etterlevelse av forsterkede kundetiltak og løpende oppfølging omtales i egne kapitler.

5.2.1 Generelt om bankens rutineverk

Banken viser i sitt svar til at de overordnede kravene til løpende oppfølging følger av DNBs Globale Hvitvaskingsrammeverk, hvor krav til periodisk og hendelsesbasert løpende oppfølging er fastsatt. Banken mener derfor at de grunnleggende rutinene i konsernet er på plass.

Det globale hvitvaskingsrammeverket gir veiledning på et overordnet nivå. Finanstilsynet forstår det slik at forretningsområdene med utgangspunkt i rammeverket forventes å utarbeide egne operative rutiner. Medarbeiderne skal da kunne legge de operative rutinene til grunn for arbeidsoppgavene de utfører for å etterleve hvitvaskingsregelverket. Der banken mener at det globale rammeverket skal legges til grunn, må det henvises konkret til dette i de operative rutinene. Det kan ikke forventes at den enkelte medarbeider skal ha en totaloversikt over bankens overordnede konsernrutiner samt operative rutiner, og kunne vurdere hvordan de skal brukes i sammenheng. En slik fremgangsmåte vil skape rom for ulik praksis. Et gjennomgående funn i tilsynet var imidlertid at forretningsområdenes rutineverk ikke var tilstrekkelig dekkende, ikke ga nok veiledning eller tilstrekkelige henvisninger til å etterleve hvitvaskingsregelverket på en god måte.

Banken har redegjort for endringer som er gjennomført det siste året, noe Finanstilsynet tar til orientering. Det bemerkes likevel at forretningsområdene, i større eller mindre grad, har hatt utilstrekkelige rutineverk i tiden frem til 2020. Det vises til omtale i punktene nedenfor.

5.2.2 Kundetiltak i Corporate Banking – Trade Finance

Finanstilsynet fokuserte hovedsakelig på høyrisikoproduktet Trade Finance under det stedlige tilsynet av Corporate Banking. Trade Finance er fellesbegrep på betalingsinstrumenter relatert til

internasjonal handel. De vanligste produktene og tjenestene innen Trade Finance er remburs (letter of credit – en kombinasjon av en garanti og et betalingsoppdrag), dokumentinkasso og internasjonale garantier. Banken definerer også nasjonale garantier inn under Trade Finance. Det internasjonale aspektet og kompleksiteten knyttet til Trade Finance-produkter gjør at produktene vurderes å være forbundet med høy iboende hvitvaskingsrisiko. Kriminelle benytter Trade Finance-produkter både til hvitvasking for å skjule opprinnelsen av utbytte fra straffbar handling og for å integrere midlene i den legale økonomien.

5.2.2.1 *Rutiner*

Til det stedlige tilsynet fikk Finanstilsynet fremlagt en rekke prosessbeskrivelser og sjekklister som rutineverk for håndtering av Trade Finance-produkter i Corporate Banking. De oversendte dokumentene ga inntrykk av at rutineverket [REDACTED] som ga begrenset veiledning for hvilke reelle vurderinger som skal gjennomføres. I foreløpig rapport ble det blant annet vist til at [REDACTED]

[REDACTED] Finanstilsynet påpekte at det heller ikke var henvisninger til annet regelverk som skulle legges til grunn i prosessene. Finanstilsynet konkluderte med at det fremlagte rutineverket ikke oppfylte kravet i hvitvaskingsloven § 8. Ettersendelser og forsøk på klargjøringer under og etter tilsynet, ga heller ikke nødvendige oppklaringer.

Banken gir i tilsvaret uttrykk for at den er enig i at det er behov for å styrke rutinene for Trade Finance-produkter. Banken viser samtidig til at kundekontroller allerede skal være gjennomført [REDACTED]

[REDACTED] Finanstilsynet bemerker i den sammenheng at det er særlig viktig med veiledning om risikofaktorer som skal vurderes, og hvordan eventuelle mistenkelige forhold kan avdekkes, når innledende kundetiltak er gjennomført av en annen enhet.

5.2.2.2 *Etterlevelse av reglene om kundetiltak*

I forbindelse med det stedlige tilsynet etterspurte Finanstilsynet stikkprøver på en rekke kunder med Trade Finance-produkter underlagt forenklede og alminnelige kundetiltak. Stikkprøvene inneholdt imidlertid generelle SME-kunder framfor typiske Trade Finance-kunder. Finanstilsynets gjorde likevel følgende overordnede observasjoner:

- Det fremgikk ikke av mottatt dokumentasjon om risikoklassifisering er gjennomført eller hvilken risikoklasse kunden er underlagt, [REDACTED]
  - Vurdering av Trade Finance-produkter manglet i kundenes risikovurderinger. De manuelle risikovurderingene var mangelfulle, og flere kunder ble klassifisert med standard risiko, selv kunder [REDACTED]
  - Bankens egne rutiner for kundetiltak av kunder [REDACTED] syntes ikke å være etterlevd i stikkprøvene, [REDACTED]
  - Det var mangler ved innhenting av legitimasjon. Noen kundeforhold manglet legitimasjon, mens andre henviste til "BankID annen bank" for kunder som likevel har BankID utstedt av DNB Bank, [REDACTED]
- Disse kundene skulle det vært innhentet legitimasjon på.

- Det fremgikk ikke av mottatt dokumentasjon om de fysiske personene har vært PEP-screenet, [REDACTED]
- Flere av [REDACTED] selskapene i stikkprøvekontrollen var i samme selskapssfære, uten at dette er vurdert i kundeetableringen.

Banken gir i tilsvaret uttrykk for at den er enig i at det var mangler i etterlevelsen.

Finanstilsynet opprettholder vurderingen fra foreløpig rapport om at kvaliteten på de gjennomførte kundetiltakene var mangelfulle, og at det var store mangler i bankens etterlevelse av regelverk og interne rutiner.

5.2.3 Kundetiltak i Markets

5.2.3.1 Rutiner

Til det stedlige tilsynet fremla Markets en prosessbeskrivelse og to skriftlige rutiner. Rutinene ga inntrykk av å være overordnede beskrivelser av forpliktelsene i regelverket, og lite operasjonelle med ingen eller få eksempler på hvordan arbeidsoppgaver og vurderinger skal gjennomføres. Rutinene hadde et par henvisninger til DNBs globale hvitvaskingsrammeverk, men for øvrig ingen henvisninger til annet rutineverk eller klargjøring av hvordan rutineverkene virker ved siden av hverandre. Det var få eller ingen eksempler på hva som anses som risikodrivere, hvordan innhentet dokumentasjon skal vurderes eller liknende.

I tillegg til mangler i temaene som omtales, var det en rekke temaer som overhodet ikke var behandlet. Eksempelvis var det ikke fremlagt noen rutine for gjennomføring av manuell transaksjonsovervåking. Ettersom Markets ikke har eget overvåkingssystem for transaksjoner, er det særlig viktig at det er gode rutiner for dette. Det ble ikke sendt inn rutiner for undersøkelser og rapportering av mistenkelige forhold i Markets, kun en oppramsing av indikatorene fra loven. Finanstilsynet bemerket at Markets har et lavt antall rapporter om mistenkelige forhold til ØKOKRIM, og stilte spørsmål om det var en sammenheng mellom mangler i rutineverket og antall rapporter. Det fremsto heller ikke som at Markets hadde rutiner for å avdekke brudd på avsløringsforbudet.

Finanstilsynet bemerket videre at rutinene sidestilte bruk av BankID og IDMee som form for legitimasjon. Etter Finanstilsynets vurdering oppfyller ikke IDMee kravene i hvitvaskingsforskriften § 4-3 fjerde ledd og er derfor ikke å anse som gyldig legitimasjon. Finanstilsynet ba om en klargjøring av hvor mange kunder som er legitimert ved bruk av IDMee-løsningen i Markets.

Rutinene tydeliggjorde heller ikke ansvarsfordelingen mellom Markets og Group AML. Finanstilsynet påpekte at når store deler av anti-hvitvaskingsarbeidet er desentralisert, er det viktig med gode rutiner som gjenspeiler ansvarsfordelingen og kommunikasjonsrutiner mellom divisjonene og de sentrale støtteenhetene.

Banken påpeker i sitt svar at det fullstendige rutineverket ikke var oversendt Finanstilsynet på en oversiktlig måte. En redegjørelse for rutineverket er vedlagt tilsvaret. Banken erkjenner samtidig at det har vært rom for forbedring i rutineverket og etterlevelsen av dette. Banken gir i tilsvaret uttrykk for at det var misvisende at rutinene likstilte IDMee med BankID, og at ingen kunder er identifisert med IDMee. Banken erkjenner samtidig at rutinene ikke omhandlet avsløringsforbudet. Rutinene er endret på disse punktene. Finanstilsynet tar dette til orientering.

Finanstilsynet merker seg at det foreligger et mer omfattende rutineverk enn det som tidligere er presentert. Finanstilsynet observerer samtidig at

- prosessbeskrivelsen synes å omhandle forskjellige prosesser,
- prosessbeskrivelsen omfatter ikke rutinene som er ettersendt, men viser til rutiner som Finanstilsynet ikke har mottatt,
- flere av de ettersendte rutinene er hverken datert eller versjonsstyrt, og enkelte dokumenter er datert etter tilsynet,
- enkelte dokumenter fremstår som redegjørelser til Finanstilsynet og ikke som operative rutiner.

Finanstilsynet merker seg også at det i prosessbeskrivelsen [redacted] fremkommer at løpende oppfølging på norske og utenlandske personkunder [redacted] [redacted]. Det framgår ikke noe om samhandling med andre forretningsområder som "eier" kundeforholdet.

Finanstilsynet må konstatere at banken, heller ikke i tilsvaret, har gitt fullstendig og oversiktlig dokumentasjon av Markets' rutineverk for etterlevelse av hvitvaskingsregelverket.

Finanstilsynets konklusjon er at Markets på tilsynstidspunktet ikke hadde et operativt rutineverk til å gi de ansatte tilstrekkelig veiledning. Finanstilsynet opprettholder vurderingen fra foreløpig rapport om at det på tidspunktet for det stedlige tilsynet var store mangler i etterlevelsen av hvitvaskingsloven § 8.

5.2.3.2 Etterlevelse av reglene om kundetiltak

Før det stedlige tilsynet mottok Finanstilsynet stikkprøver på kundedokumentasjon på et tilfeldig utvalg Markets-unike kunder etter 1. januar 2019. Finanstilsynets gjorde overordnede observasjoner fra stikkprøvene, som banken kommenterer i sitt tilsvaret.

Banken viser til at enkelte av de etterlyste opplysningene fulgte av tidligere innsendt informasjon, og at det var relevant dokumentasjon som ikke ble oversendt Finanstilsynet. Banken erkjenner imidlertid at henvisningene og dokumentasjonen skulle vært bedre og at kvaliteten på enkelte av de eldre sakene kunne vært bedre. Finanstilsynet understreker at det ble bedt om de siste kundeetableringene og de siste gjennomførte løpende oppfølgingene etter 1. januar 2019 innenfor ulike risikokategorier. Det burde derfor vært begrenset med eldre saker blant stikkprøvene som ikke har blitt ryddet opp igjennom løpende oppfølging.

I foreløpig rapport påpekte Finanstilsynet følgende (for det tilfellet banken har kommentert dette i tilsvaret, er det også gjengitt):

- *Svake eller manglende risikovurderinger.* Finanstilsynet observerte at flere av risikovurderingene i stikkprøvekontrollene manglet eller var innholdsmessig svake og bar preg av å oppsummere fakta, snarere enn å gi en samlet vurdering av risikovurderingen og begrunne valg av risikonivå. I andre tilfeller var risikoklassifiseringen tilsynelatende basert på enkeltopplysninger. [redacted]

Finanstilsynet påpekte også at risikoklassifiseringene utføres på et standard skjema hvor en rekke standard spørsmål blir besvart med ja/nei før det konkluderes med en risikoklasse. I enkelte tilfeller var det ingen begrunnelse for risikoklassifiseringen, [REDACTED]

[REDACTED] For kun to av kundene i stikkprøvene innhentet på løpende oppfølging var det fremlagt en risikovurdering av kunden. For enkelte kunder var risikovurderingen fraværende. Der det ikke var fremlagt noen risikovurdering og risikoklasse, legger Finanstilsynet til grunn at risikovurdering ikke er gjennomført.

- *Manglende datering og bekreftelse av kopi* med henvisning til en konkret kunde.
- *Spørsmål om modus er fanget opp.* For kunden [REDACTED] var fire av rollene i selskapet vurdert som politisk eksponerte personer. [REDACTED]

[REDACTED] Finanstilsynet stilte spørsmål ved om banken hadde vurdert om dette tilfellet kunne være knyttet til kjøp av statsborgerskap, som er en kjent modus for å legitimere ulovlig virksomhet.

I tilsvaret sier banken seg enig i at avvik mellom fødeland og statsborgerskap skal utløse oppfølgingsspørsmål, men at banken her har ansett det som klart at det ikke dreier seg om kjøp av statsborgerskap. Banken synes å begrunne dette med at foretaket har vært kunde siden 2000-tallet.

[REDACTED]

Skjema for forenklet kundekontroll benyttes på kunder som skal underlegges alminnelige kundetiltak. I flere av stikkprøvene var det benyttet et skjema for risikoklassifisering kalt "*Vurderingsskjema kunde på forenklete kundetiltak*", [REDACTED]

[REDACTED] For Finanstilsynet fremsto det som uklart om det er snakk om feil bruk av skjema eller manglende forståelse hos den aktuelle rådgiver som har foretatt risikovurderingen.

I bankens tilsvaret forklares at det generelle risikovurderingsskjemaet som ble benyttet i starten av 2019, hadde denne tittelen, men var utviklet for bruk på alle typer kunder, og at rett skjema er benyttet. Banken påpeker at tittelen er rettet i nyere versjoner.

Finanstilsynet tar dette til etterretning, men understreker at slike feil også kan medføre uriktig anvendelse og etterlevelse.

- *Disponenter og hvem som kan handle på vegne av kunden.* Finanstilsynet observerte at det i flere stikkprøver var uklart hvem som kunne handle på vegne av kunden, og viste til kundene

Banken viser i tilsvaret til at disponenter var kjent i alle tilfellene. Med unntak av et par kunder, var et gjennomgående trekk at signaturlister eller [REDACTED] dokumentasjon måtte leses sammen med ett eller flere underliggende avtaleverk.

Finanstilsynet noterer at banken hadde informasjonen på tilsynstidspunktet, men påpeker risikoen ved å ikke ha signaturberettigede og disponenter lett tilgjengelig i kundesystemene. Ved endring i disse rollene må potensielt flere underliggende dokumenter gjennomgås for å gi tilstrekkelig klarhet i hvem som kan opptre på vegne av kunden.

- *Flere av stikkprøvene besto av store mengder dokumentasjon, uten at det framkom klart av materialet hvilke kundetiltak som var gjennomført.* Gjennomgangen av dokumentasjonen viste seg særlig krevende i forbindelse med utenlandske foretak. I noen tilfeller foreligger "list of signatories", men hvor dokumentet hverken var bekreftet eller datert. I andre tilfeller var "list of signatories" datert langt tilbake i tid – [REDACTED]

[REDACTED] I enkelte tilfeller forelå det tilsynelatende nødvendig dokumentasjon, men det forelå ikke norske oversettelser av utenlandsk dokumentasjon.

- *Manglende dokumentert PEP-søk.* Det ble vist til seks konkrete kunder.

I bankens tilsvaret fremkommer det at for tre av kundene følger dette i [REDACTED] mens for to øvrige kunder er de relevante personene angivelig automatisk screenet mot blant annet PEP-lister når de registreres som roller i [REDACTED]. Et siste foretak kommenteres ikke, og Finanstilsynet legger til grunn at det ikke er gjennomført kontroll av PEP for denne kunden.

Etter Finanstilsynets vurdering viser bankens svar at det ikke er enhetlig gjennomføring og dokumentering av grunnleggende kundetiltak, noe som skaper en risiko for uriktig håndtering av kunder og gjør banken sårbar for hvitvasking og terrorfinansiering.

Finanstilsynet konkluderer fra de gjennomgatte stikkprøvene i Markets at det ikke er en enhetlig håndtering av kundetiltak, og at etterlevelsen er mangelfull. Dette må sees i sammenheng med de øvrige manglene som ble avdekket under tilsynet.

6 Rutiner og etterlevelse av løpende oppfølging

6.1 Rettslig utgangspunkt og Finanstilsynets forventninger

Alle kundeforhold skal være gjenstand for løpende oppfølging, jf. § 24. Omfanget og intensiteten av den løpende oppfølgingen må tilpasses risikoen for at kunden benytter bankens produkter og tjenester

til hvitvasking og terrorfinansiering. Løpende oppfølging bør skje i rutinemessige intervaller, men også ved hendelser som tilsier at informasjonen eller risikoklassifiseringen av kunden ikke stemmer, eksempelvis ved overføringer til land som ikke er forutsatt for kundeforholdet, eller når kunden har endret handlingsmønster, etterspurt nye produkter med annen risikoeksponering mv.

I den løpende oppfølgingen må foretaket oppdatere kundeopplysninger og annen relevant dokumentasjon, samt overvåke kundeferd, herunder transaksjonsmønstre. Den løpende oppfølgingen omfatter også sanksjonsscreening. Formålet med oppfølgingen er å oppdage avvikende eller endret adferd fra kunden. Informasjonen som innhentes i forbindelse med den løpende oppfølgingen, skal inngå i en fornyet vurdering av kunden som potensielt kan føre til en re-klassifisering av kundens risikonivå.

6.2 Bankens etterlevelse og Finanstilsynets vurdering

6.2.1 Løpende oppfølging i Corporate Banking – Trade Finance

6.2.1.1 Rutiner

Finanstilsynet viser til omtalen i kapittelet om alminnelige kundetiltak. Også for løpende oppfølging fremsto rutinene som fragmentariske og stikkordsmessige. Finanstilsynet kunne heller ikke se at transaksjonsanalyse inngikk i den løpende oppfølgingen. Transaksjonsanalyse er viktig for å påse at kundens oppreden er i tråd med den innhentede og forventede informasjonen.

Finanstilsynet fastholder konklusjonen fra foreløpig rapport om at det var store mangler i rutinene på tilsynstidspunktet.

6.2.1.2 Etterlevelse av reglene om løpende oppfølging

Før det stedlige tilsynet vurderte Finanstilsynet den gjennomførte løpende oppfølgingen på ti tilfeldig valgte kundeforhold med Trade Finance-produkter. Det ble bemerket en rekke gjennomgående svakheter i kontrollene:

- *Manglende sporing av kundetiltak.* Det var gjennomgående vanskelig å se om informasjonen er innhentet ved kundeetablering, tidligere løpende oppfølginger, eller i den aktuelle oppfølgingen. Det syntes å være manglende sporing av hvilke kundetiltak som er gjennomført når.
- *Mangler i risikovurderinger og re-klassifiseringer.* Det var mangler i flere av kundenes re-klassifiseringer. For enkelte kunder var det ingen risikovurdering overhodet. [REDACTED] også selv om kundene syntes å ha risikofaktorer som ikke var undersøkt av banken. [REDACTED]

Finanstilsynet merket seg også kunder hvor det var åpenbare risikofaktorer som ikke var hensyntatt i vurderingen. [REDACTED]

De øvrige nevnte manglene var også tilstedeværende på denne kunden. Det syntes ikke å være foretatt en vurdering av hvorfor dette foretaket har kundeforhold i norsk bank.

- *Mangler i dokumentasjon.* Det er gjennomgående mangler i dokumenterte vurderinger opp mot tidligere innhentet informasjon i alle stikkprøvene.
- *Manglende transaksjonsanalyse.* Det er ingen spor av transaksjonsanalyse i den løpende oppfølgingen.

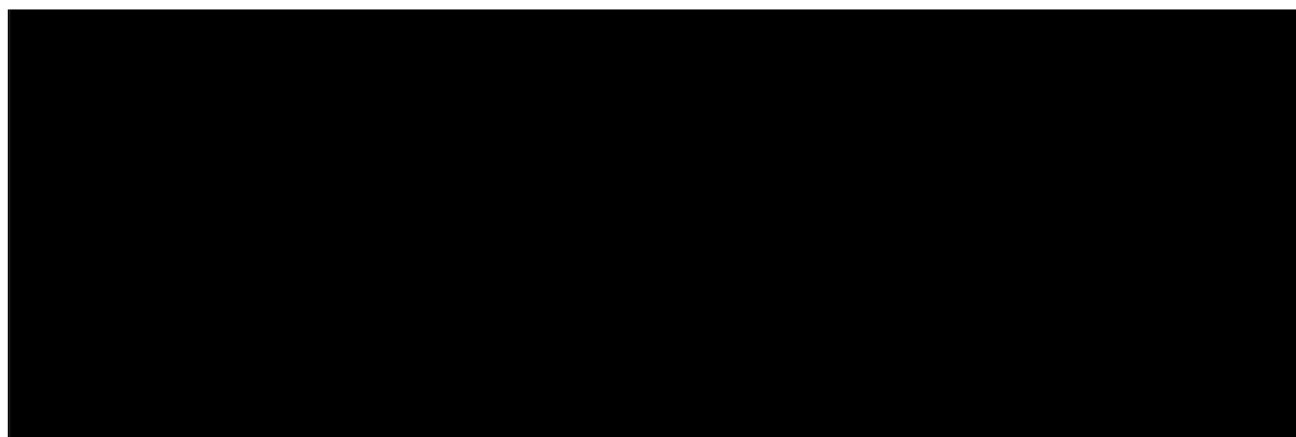
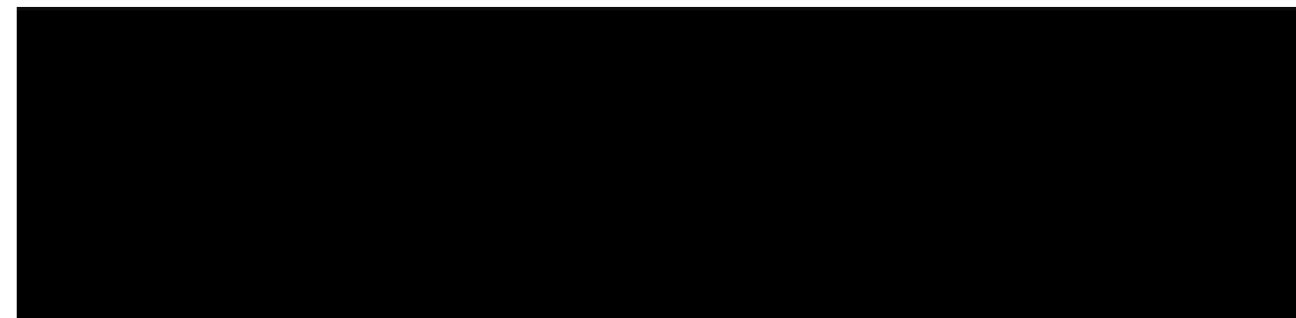
Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål om Corporate Banking har tilstrekkelig risikoforståelse.

Banken synes ikke å ha søkt dette klargjort, men konkluderte likevel med at det ikke er behov for forsterkede kundetiltak.

Tilsynet avdekket at Corporate Banking fortsatt hadde kundeforhold der det var store mangler i gjennomførte kundetiltak. Manglene har likhetstrekk med det Finanstilsynet fant gjennom sine undersøkelser av Samherji-saken. Manglene i den løpende oppfølgingen er omfattende på de fleste kundene som omfattes av stikkprøvekontrollen. Finanstilsynet anser manglene som alvorlige og finner det ikke godtgjort at Corporate Banking hadde tilstrekkelig kunnskap om kundemassen på tilsynstidspunktet. Finanstilsynet anser heller ikke at Corporate Banking hadde tilstrekkelig forståelse av hvitvaskingsrisikoen i virksomheten. Bankens kommentert dette i tilsvaret.

6.2.2 Løpende oppfølging i Private Banking

I Private Banking blir kunder klassifisert som normal risiko underlagt løpende oppfølging. For høyrisikokunder gjennomføres det. I foreløpig rapport bemerket Finanstilsynet at stikkprøvene fremsto mangelfulle ved at det i liten grad ble innhentet dokumentasjon, også der dette fremsto som klart nødvendig, jf. kravene i § 24 første og andre ledd. Finanstilsynet fremhevet to eksempler fra stikkprøvekontrollen.

I bankens tilsvaer tas de nevnte svakhetene i stikkprøvene til etterretning, og banken redegjør for forbedringer gjennomført i 2020. Angående den ene stikkprøven redegjør banken for en del ytterligere kontroller som var gjennomført i perioden, men banken er enig i at undersøkelsene av transaksjonene skulle vært bedre dokumentert.

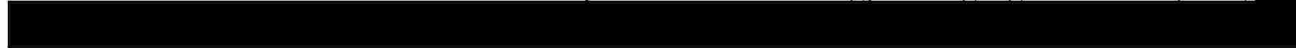
Finanstilsynet tar bankens redegjørelser til orientering, og konkluderer med at det er avdekket utilstrekkelig etterlevelse av kravene til løpende oppfølging i Private Banking.

6.2.3 Løpende oppfølging i Markets

6.2.3.1 Rutiner

Finanstilsynets har i punkt 5.2.3.1 gitt generelle kommentarer til Markets rutineverk.

I tilsvaret gir banken en omfattende redegjørelse for Markets rutiner for løpende oppfølging. Det vises til at Markets' rutineverk inneholder enkelte punkter om manuell gjennomgang av transaksjoner,

Banken har også utarbeidet en ny rutine etter tilsynet for å ivareta som ledd i løpende oppfølging.

Finanstilsynet oppfatter at omtaler løpende oppfølging på et overordnet plan. Rutinen omfatter ikke vurderinger som skal gjennomføres, og heller ikke forhold som skal føre til hendelsesbasert løpende oppfølging. Rutinen er en udatert prosessbeskrivelse, og det er uklart hvorvidt den var gjeldende på tilsynstidspunktet. Rutinen gjelder ifølge banken kun seksjon for Rutinen gir imidlertid alle ansatte forpliktelse til å gjennomføre hendelsesbasert løpende oppfølging og viser blant annet til enkelte produkter som har høyere risiko, hvor kundebehandlerne må vurdere om det er mistenkelige forhold, uten at dette er nærmere presisert.

Finanstilsynet understreker at kunderådgiiverne, som er risikoeiere og har den løpende kontakten med kunden, må gis tilstrekkelig veiledning om løpende oppfølging. Etter det Finanstilsynet forstår, hadde Markets hverken scorekort for transaksjoner som overvåkes eller rutiner for annen elektronisk eller manuell overvåking.

Banken erkjenner at Markets ikke har en separat skriftlig rutine for gjennomføring av manuell transaksjonsovervåking, men fremhever at i tillegg til rutinene som nevnt over, blir i praksis Markets' transaksjoner overvåket både gjennom elektroniske overvåkingssystemer og gjennom flere manuelle kontroller hvor ett av flere formål er å avdekke mulig hvitvasking.

Banken viser til at majoriteten av alle transaksjoner i Markets består av overføring og mottak av verdipapirer samt finansielt oppgjør for handler. For de øvrige transaksjonene (utbyttebetaling, derivater mv.) gjøres et finansielt oppgjør mellom to bankkontoer, som overvåkes Om lag 95 prosent av Markets' kundeportefølje er felleskunder med andre forretningsområder i banken. Majoriteten av handlene i finansielle instrumenter gjøres opp mot kundens konto. Oppgjør som ikke går mot kundekontoer i DNB, gjøres opp på bakgrunn av «Standard oppgjørsinstruksjoner», der Markets får oppgitt kundens bankforbindelse, kontonummer og SWIFT-kode. Også slike oppgjør overvåkes

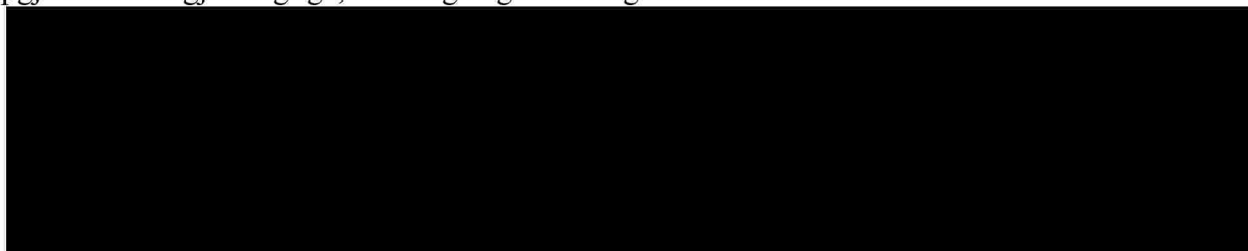
Videre redegjør banken for at det i forbindelse med oppgjør av verdipapirtransaksjoner gjennomføres en screening mot sanksjonslister

Banken viser til at verdipapirforetaket ikke er pliktig å benytte et elektronisk system for transaksjonsovervåking.

Markets benytter i tillegg et elektronisk system for handelsovervåking som overvåker handler og ordrer i verdipapirer notert på nordiske markedsplasser (for de resterende markedsplassene gjøres manuelle kontroller). Overvåkingen fanger opp anslagsvis 95 prosent av alle daglige aksjetransaksjoner. Systemet inneholder også scenarier for å avdekke hvitvasking gjennom

Finanstilsynet er enig med banken i at systemet kan være egnet til å fange opp mistenkelige forhold knyttet til [REDACTED] som kan være indikasjoner på hvitvasking. Bankens rutiner gir imidlertid ikke mer veiledning enn at hvitvaskings- og rapporteringsforpliktelser "også skal vurderes". For at nevnte kontroller skal kunne fungere som hvitvaskingskontroller må det foreligge god veiledning på *hvordan* kontrollene skal benyttes til dette formålet.

Avslutningsvis viser banken til periodiske kontroller, som etter bankens syn også i noen grad fungerer som transaksjonsovervåking. Markets har blant annet ettersendt beskrivelser av kontroll med såkalte [REDACTED] Markets' oppgjørsheter gjør daglige, ukentlige og månedlige kontroller for å avdekke:

Banken mener dette er kontroller som kan være relevante for å avdekke hvitvasking.

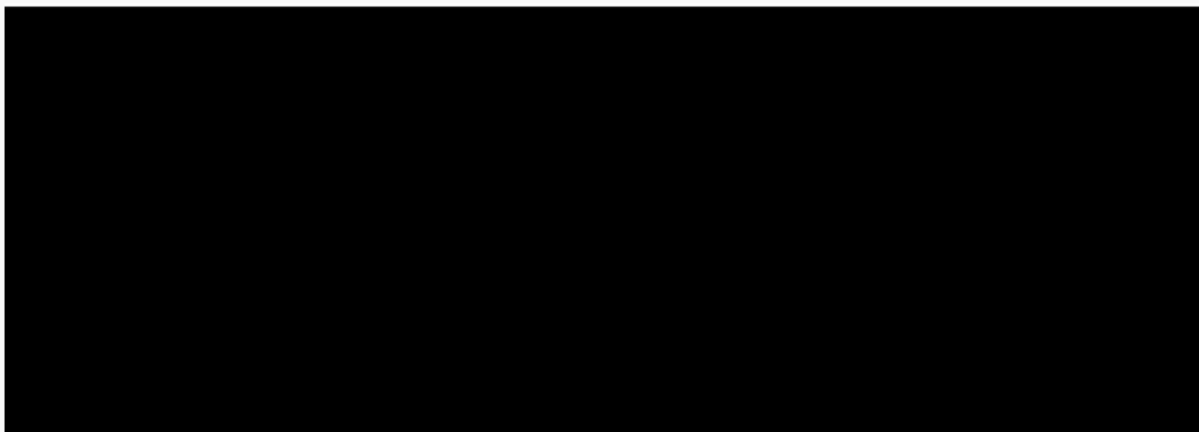
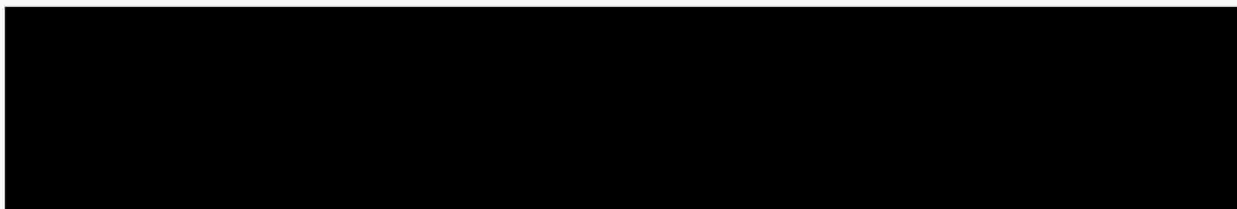
Finanstilsynet merker seg at det er enkelte rutiner som omtaler løpende oppfølging, men svært overordnet og kun for periodisk løpende oppfølging. Det gjelder imidlertid ikke alle områdene Markets dekker.

Banken viser til at den vil styrke relevante rutiner og opplæring ytterligere ved å tydeliggjøre at slike kontroller også skal benyttes til å avdekke indikasjon på hvitvasking.

Finanstilsynet tar til orientering at Markets har utviklet rutineverket etter det stedlige tilsynet. Finanstilsynets vurdering er imidlertid at Markets ikke hadde tilstrekkelige rutiner for løpende oppfølging og transaksjonsovervåking på tilsynstidspunktet. Finanstilsynet anser det særlig viktig at kunderådgiiverne, som risikoeiere, gis tilstrekkelig veiledning til å fange opp behov for hendelsesbasert løpende oppfølging. De operative rutinene kan ikke være helt overordnede, men må gi konkret veiledning om hvordan oppfølgingen skal skje. Mangler i rutineverket er mindre alvorlig i tilfeller hvor etterlevelsen er god. Stikkprøvene for Markets viser imidlertid at gjennomføringen av den løpende oppfølgingen også er mangelfull.

6.2.3.2 Etterlevelse av reglene om løpende oppfølging

I forbindelse med det stedlige tilsynet vurderte Finanstilsynet stikkprøver av gjennomført løpende oppfølging. Dokumentasjonen var av en slik karakter at Finanstilsynet ikke var i stand til å vurdere kvaliteten på kontrollene som er utført. For det første fremgikk det ikke for noen av kundene hva som var grunnlaget for at de ble utvalgt for løpende oppfølging. Det var uklart hvorvidt oppfølgingen var utført som ledd i standard kundeoppfølging (periodisk kontroll) eller som resultat av avvikende eller endret kundeferd (hendelsesbasert kontroll). For det andre inneholdt de færreste kundefilene opplysninger om risikonivå, hverken før eller etter den løpende oppfølgingen, og det manglet risikovurdering for de fleste kundene. Det var heller ikke gitt opplysninger om hva som var kontrollert i den aktuelle oppfølgingen. Finanstilsynet trakk spesielt frem følgende stikkprøve fra løpende oppfølging:

Banken gir i tilsvaret uttrykk for at den er enig i at grunnlaget for den løpende oppfølgingen burde framkommet tydeligere, og viser til at dette er foretatt forbedringer i rutinen i ettertid.

Når det gjelder stikkprøvene, viser banken til at ikke all relevant dokumentasjon ble sendt inn, og at enkelte forhold kunne vært bedre presisert i innsendt dokumentasjon. Det er vedlagt noe ekstra dokumentasjon på de kundene som var særskilt omtalt i tilsvaret.

Banken viser videre til at det for en av sakene ble gjort feil fra saksbehandlers side ved utfyllingen av skjema.

Som det fremgår av foreløpig tilsynsrapport, vurderte Finanstilsynet at det var store mangler i alle innsendte stikkprøver, men kun et fåtall ble omtalt eksplisitt som eksempler. Det fremstår som at hovedfokuset i den løpende oppfølgingen er informasjonsinnhenting. Finanstilsynet understreker at formålet med innhenting er å skape en god og dokumentert forståelse av kunden og dens risiko. Finanstilsynets vurdering er at Markets etterlevelse av kravene til løpende oppfølging var utilstrekkelig på tilsynstidspunktet. Bankens tilsvaret endrer ikke vurderingen.

6.2.3.3 Oppsummering

Finanstilsynets gjennomgang av rutiner og stikkprøver for løpende oppfølging viste at banken hadde gjennomgående mangler i det presenterte rutineverket og stikkprøvene på tilsynstidspunktet. Den løpende oppfølgingen skal være gjennomført i nyere tid, og Finanstilsynet er kritisk til at banken ikke benytter den løpende oppfølgingen til å rydde opp i eksisterende kundeforhold. Det er gjennomgående få risikovurderinger eller revurderinger av kunden, og det er uklart hvilke kundetiltak som er gjennomført som del i kundeetableringen, tidligere løpende oppfølginger eller nåværende løpende oppfølginger.

Etter Finanstilsynets vurdering oppfylte ikke bankens løpende oppfølging kravene i hvitvaskingsloven § 24, jf. § 9, på tilsynstidspunktet.

7 Særlig om forsterkede kundetiltak

7.1 Rettslig utgangspunkt og Finanstilsynets forventninger

Dersom det er høy risiko for hvitvasking eller terrorfinansiering, skal rapporteringspliktige gjennomføre forsterkede kundetiltak, jf. § 17. Dette gjelder både ved etablering av kundeforholdet og senere løpende oppfølging, jf. § 24. Forsterkede kundetiltak betyr blant annet at foretaket må tilpasse tiltakene til den aktuelle risikoen og foreta hyppigere vurderinger av om informasjonen om kunden og bruken av kundeforholdet stemmer med informasjonen om kunden.

Hvitvaskingsloven § 18 omhandler forsterkede kundetiltak overfor politiske eksponerte personer, nære familiemedlemmer, samt kjente medarbeidere til politisk eksponerte personer.

Hvitvaskingsforskriften § 4-9 gir ytterligere vurderingsmomenter av hvilke tilfeller som skal vurderes som høy risiko.

7.2 Bankens etterlevelse og Finanstilsynets vurdering

7.2.1 Forsterkede kundetiltak i Corporate Banking

7.2.1.1 Rutiner

På tidspunktet for det stedlige tilsynet hadde CB STI og CB SME forskjellige rutiner.

STIs rutine

listet opp en rekke kriterier som kan indikere høyere risiko og dermed behov for forsterkede kundetiltak. Rutinen beskrev imidlertid ikke hva som er riktig behandling av kundetiltak, eller hvem som er ansvarlig for å utføre dem. I bankens tilsvarende presiseres det at rutinen er en veileder på risikoindikatorer, som etter en nærmere vurdering kan føre til forsterkede kundetiltak. I tilsvaret viser banken til at dette framgår av en rutine som ikke ble sendt inn til tilsynet, men var gjeldende på tilsynstidspunktet. For øvrig viser banken til rutiner som ble innsendt, men som Finanstilsynet ikke kan se er dekkende. Banken viser ellers til at de nye prosessene rundt kundeklassifisering som er etablert i løpet av 2020, skal ivareta gjennomføring av kundetiltak i forbindelse med kundeetablering og løpende oppfølging, og bidra til tilstrekkelig oppfølging av kundeforholdet.

I SMEs rutine

framkom at banken er forpliktet til å iverksette forsterkede kundetiltak når banken har identifisert en høyrisikokunde.

Rutinen henviste til BMs risikoindikatormatrise, en matrise som beskriver risikoindikatorer, forslag til kundetiltak og dokumentasjonskrav. Finanstilsynets viste i foreløpig rapport til at risikoindikatormatrisen kunne være et nyttig verktøy for kundeansvarlige og andre som gjennomfører kundetiltak, men at det forutsatte en videreutvikling av matrisen da flere av risikoindikatorene manglet kundetiltak og dokumentasjonskrav. Finanstilsynet bemerket at rutinen avvok noe fra risikoindikatormatrisen på enkelte områder.

I bankens tilsvare framkommer en rekke forbedringer som er gjennomført i etterkant av tilsynet.

Finanstilsynet tar bankens omtalte forbedringer til orientering, men viser for øvrig til kommentarene om rutineverket som er innsendt i forbindelse med Trade Finance. Finanstilsynets vurdering er at Corporate Bankings rutiner for forsterkede kundetiltak var uoversiktlige og mangelfulle på tilsynstidspunktet.

7.2.1.2 Etterlevelse av reglene om forsterkede kundetiltak

Finanstilsynet mottok ikke den etterspurte dokumentasjonen på gjennomførte forsterkede kundetiltak, og det er derfor ikke grunnlag for å vurdere de siste kundeetableringene som er underlagt forsterkede kundetiltak. Finanstilsynet har imidlertid bemerket mangler i den løpende oppfølging av kunder med høy risiko under punkt 6.2.1.2.

7.2.2 Forsterkede kundetiltak i Private Banking

Private Bankings rutine [REDACTED] gir til en viss grad anvisninger på hvilke forsterkede kundetiltak som skal gjennomføres. I foreløpig rapport stilte Finanstilsynet spørsmål ved om det rent faktisk gjennomføres forsterkede kundetiltak for alle kunder som er klassifisert som høy risiko. Basert på ti stikkprøver fra kunder klassifisert som høy risiko, fremsto det som om de tiltak som gjøres utover de ordinære kundetiltakene, i mange tilfeller kun er å fylle ut et ytterligere skjema, med avkryssing på høyrisikoindikator og en kort vurdering (en eller to setninger). Ellers besto de forsterkede kundetiltakene i at høyrisikokunder underlegges løpende oppfølging [REDACTED]. I kun ett av ti tilfeller var det innhentet ytterligere dokumentasjon. Etter Finanstilsynets vurdering var det mangler i samtlige stikkprøver av høyrisikokunder som ble eksemplifisert i foreløpig rapport, og det vises til eksemplene i foreløpig rapport.

Banken erkjenner i tilsvaret at det har vært kvalitetssvakheter i gjennomføringen av forsterkede kundetiltak i Private Banking, herunder til etableringen av tilpassede kundetiltak, samt utarbeidelse og lagring av dokumentasjon av gjennomførte forsterkede tiltak. Banken mener imidlertid at tiltakene ikke er representative for kundetiltakene som ble gjennomført på tilsynstidspunktet, og at banken siden har arbeidet for å heve kvaliteten på forsterkede kundetiltak og gjennomfører rutinemessige kvalitetskontroller.

Finanstilsynet påpeker at dokumentasjonen omfattet kunder hvor det primært var gjennomført forsterkede kundetiltak i perioden januar til april 2019. Kundetiltakene var derfor ikke utdaterte, og flere ville ikke vært gjenstand for løpende oppfølging innen tilsynstidspunktet. Etter Finanstilsynets vurdering var Private Bankings etterlevelse av forsterkede kundetiltak utilstrekkelig på tilsynstidspunktet.

7.3 Oppsummering

Finanstilsynets vurdering er at Corporate Banking og Private Banking på tilsynstidspunktet hadde delvise mangler i rutineverket for gjennomføring av forsterkede kundetiltak og store mangler i den faktiske gjennomføringen. Etter hvitvaskingsloven § 17 kreves det at det iverksettes "(...) ytterligere nødvendige tiltak for å sikre kjennskap om kunden, reelle rettighetshavere og kundeforholdets formål og tilsiktede art." Slike ytterligere tiltak kan ikke kun være en [REDACTED] oppdatering av kundeinformasjonen, men bør ha en innretning som er egnet til å håndtere de risikoer som utløste klassifiseringen som høy risiko. Det er heller ikke tilstrekkelig at dokumentasjon innhentes om det

ikke gjennomføres vurderinger. Korrekt håndtering av kundeforhold med høy risiko er et av de viktigste tiltakene for å påse at banken ikke blir benyttet til hvitvasking og terrorfinansiering.

8 Systemer for elektronisk overvåking

8.1 Rettslig utgangspunkt og Finanstilsynets forventninger

Hvitvaskingsloven stiller i § 24 krav til at transaksjoner skal være i samsvar med innhentede opplysninger om kundeforholdets formål og tilsiktede art. Lovens § 25 om undersøkelsesplikt stiller krav til at det alltid skal gjennomføres nærmere undersøkelser dersom en transaksjon synes å mangle et legitimt formål, er usedvanlig stor eller kompleks, er uvanlig for kundens kjente mønster av transaksjoner, er til eller fra person i et land eller et område som ikke har tilfredsstillende tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering eller på annen måte har uvanlig karakter. For banker med store transaksjonsvolum kan kravene bare etterleves gjennom bruk av elektroniske overvåkningssystemer. Lovens § 38 stiller krav til at banken skal ha slike systemer.

Hvitvaskingslovens §§ 26 og 27 omhandler plikten til å rapportere mistenkelige transaksjoner til ØKOKRIM, herunder hovedregelen om at en mistenkelig transaksjon ikke skal gjennomføres før ØKOKRIM er underrettet. Unntaket i § 27 (2) gjelder de situasjoner der stans av transaksjonen er umulig, eller kan vanskeliggjøre undersøkelser.

Elektroniske transaksjons- og/eller kundekontroller kan betegnes som regler, filtre, kontroller, risikoparametre eller scenarier. I denne rapporten brukes betegnelsen "AML-scenario" eller bare "scenario" der "elektronisk transaksjonskontroll" ikke skrives fullt ut.

8.2 Bankens etterlevelse og Finanstilsynets vurderinger

Det elektroniske overvåkningssystemet var tema under det stedlige tilsynet i 2018, og Finanstilsynet pekte i foreløpig rapport datert 15. mars 2019 og i "Merknader - endelig rapport" datert 12. august 2019 på vesentlige mangler i dette, og det ble konkludert med manglende etterlevelse av lovens krav.

8.2.1 Organisering av arbeidet med det elektroniske overvåkningssystemet (AML-systemet)

Seksjonene i Group AML utfører oppgaver for forretningsområdene. [REDACTED]

[REDACTED] Der det avdekkes forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking, terrorfinansiering eller sanksjonsbrudd, videresendes alarmene [REDACTED] som gjør nærmere undersøkelser og eventuelt rapporterer mistenkelige forhold til ØKOKRIM. [REDACTED] analyserer, implementerer og kontrollerer foreslåtte risikoreduserende tiltak, i tillegg til at de er proaktive og selv

foreslår tiltak. [REDACTED]

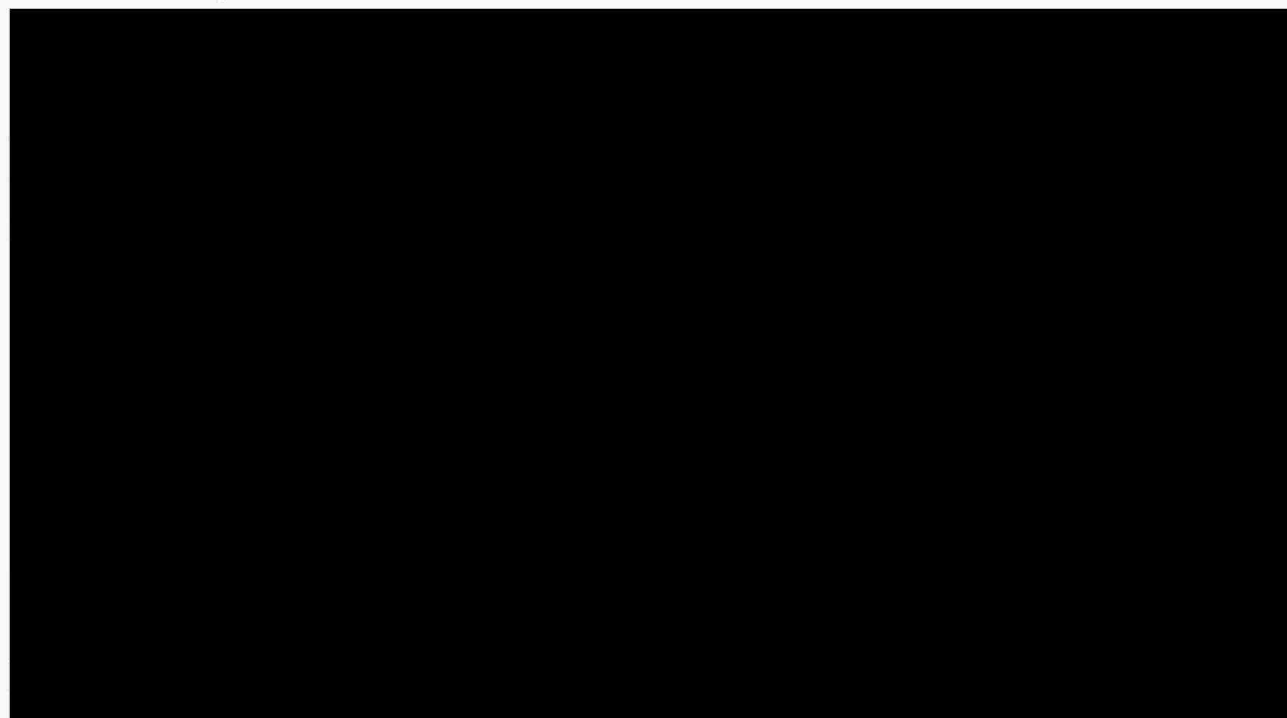
8.2.2 System

8.2.3 Elektroniske kunde- og transaksjonskontroller

Etter tilsynet i 2018 konkluderte Finanstilsynet med at den elektroniske transaksjonsovervåkingen hadde vesentlige mangler og ikke etterlevde lovens krav. Finanstilsynet viste til at arbeidet med å forbedre scenarioene ikke hadde hatt den forventede fremgangen siden tilsynet i 2016. Antall aktive scenarioer var lavt, spesielt for divisjonene STI og Private Banking, [REDACTED] og STI og Private Banking hadde et lavt antall MT-rapporter til ØKOKRIM.

I foreløpig rapport vurderte Finanstilsynet at den elektroniske transaksjonsovervåkingen var forbedret i 2019, men fortsatt hadde mangler.

8.2.4 Kundespesifikke scenarier

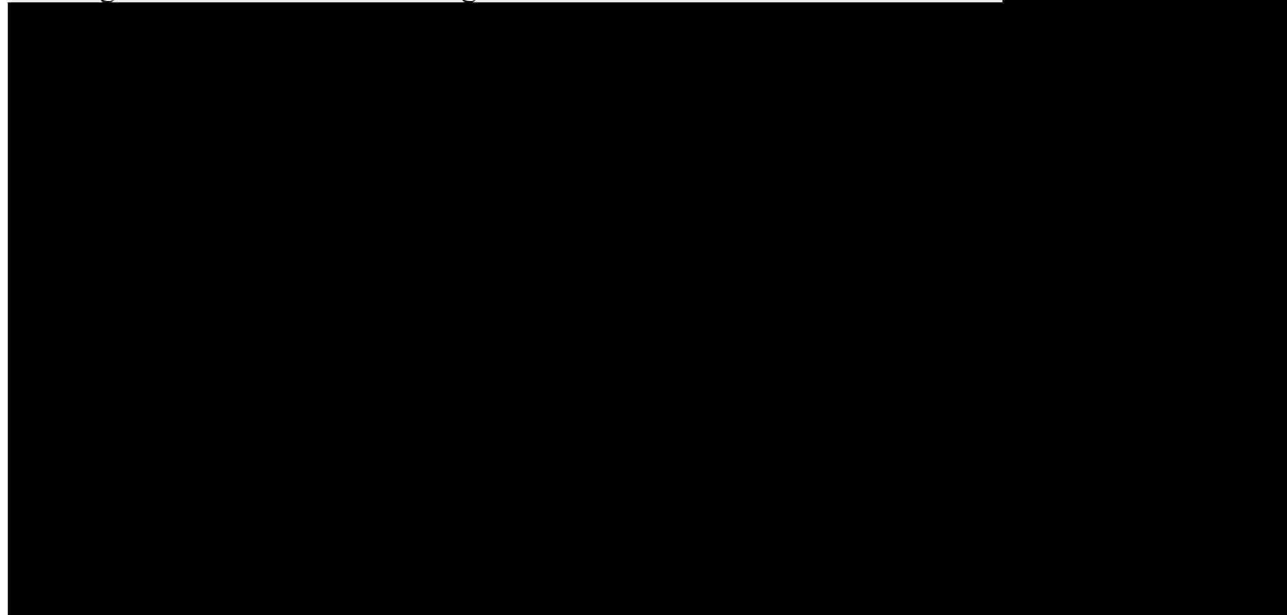

Finanstilsynet tar til orientering at banken jobber med å utvikle flere scenarier. Finanstilsynet vurderer at det totale omfanget av reglene var utilstrekkelige for CB, PB og Markets på tilsynstidspunktet.

8.2.5 Tidsfrister for å behandle alarmer fra scenarioene

I rapporten fra tilsynet i 2018 pekte Finanstilsynet på at bankens saksbehandlingsfrister og behandlingstid ikke er i tråd med lovens krav til rapportering og risikobaserte tiltak, jf. hvitvaskingsloven §§ 27 og 6. Til tross for at banken hadde gjort en rekke forbedringer innen tilsynet i 2020, vurderte Finanstilsynet fortsatt at bankens saksbehandlingsfrister og behandlingstid ikke var i tråd med loven.

I foreløpig rapport pekte Finanstilsynet særlig på brukerdokumentasjonen for som angir tidsfrister i antall virkedager for å behandle alarmer fra scenarioene.

Finanstilsynet la til grunn at scenarioer [redacted] kan det illustreres som: [redacted] For et scenario med [redacted]

[redacted]

Finanstilsynet ba banken redegjøre for hvordan alarmer på scenarioer som kjøres [redacted] skal forstås, herunder om det er varianter av hvordan resultatene skal tolkes.

Finanstilsynet stilte spørsmål ved hensiktsmessigheten av saksbehandlingsfristene for scenarioer som kun kjøres [redacted] ettersom det kan føre til at varsler først flagges opptil [redacted] etter situasjonen oppsto. Finanstilsynet viste også til at banken selv har problematisert dette i evalueringsrapporter.

Finanstilsynet viste til at dette også var synlig i stikkprøvene av løpende kundetiltak i Private Banking, hvor det kan ha gått opptil [redacted] fra transaksjonen ble gjennomført til alarmer ble "sluppet". Det relevante scenarioet var imidlertid bare et eksempel, men at dette vil gjelde alle scenarioene som "slippes" [redacted]

Det ble videre vist til at dersom banken ønsker å begrense antall alarmer på et scenario, skal dette være dokumentert og velbegrunnet. I de beslutningsnotatene Finanstilsynet mottok, er frekvens på kjøringen av scenarioet ikke problematisert. Finanstilsynet påpekte risikoen ved at scenarioene kunne forringe kvaliteten på, eller resultatene fra, den elektroniske overvåkingen, og ba om å få spesifisert om årsaken var tekniske kapasitetsbegrensninger i [redacted] eller begrensninger i kapasiteten på saksbehandlingen.

I tilsvaret påpeker banken at det både finnes enkeltransaksjonsscenarioer som genererer alarm per transaksjon og kjøres daglig, og periodiske scenarioer. De periodiske scenarioene skal [redacted] Scenarioene er tilpasset risikoen de er ment å dekke, mens [redacted] slipptidene av alarmer har vært satt til forhåndsdefinerte ukedager eller kalenderdager, grunnet teknologiske restriksjoner. [redacted]

[redacted]

Finanstilsynet tar til orientering de omtalte forbedringene siden tilsynet, og merker seg særlig

[REDACTED] Som i foreløpig rapport anser imidlertid Finanstilsynet at det var en alvorlig mangel på tilsynstidspunktet ved at den reelle tidsfristen fra grunnlaget for alarm oppsto, til alarmen ble generert, og til den behandles i banken, var vesentlig lengre enn det som fremkom av bankens rutiner. At alarmer ikke genereres på det tidspunktet grunnlaget for alarmen oppstår, øker risikoen for ikke å avdekke handlinger knyttet til hvitvasking og terrorfinansiering.

8.2.6 Terskelverdier for høyrisikokunder

I rapporten fra tilsynet i 2018 kommenterte Finanstilsynet mangelen på spesielle transaksjonskontroller og egne terskelverdier i AML-scenariene for høyrisikokunder. I tilsynet i 2020 var det etablert egne terskelverdier for høyrisikokunder [REDACTED] mens dette fortsatt manglet i de resterende scenariene.

[REDACTED]

Finanstilsynet tar den nye praksisen til orientering og understreker at grenseverdier må evalueres for øvrige scenarioer. Finanstilsynet opprettholder vurderingen fra foreløpig tilsynsrapport om at bankens praksis på tilsynstidspunktet var mangelfull..

8.2.7 AML-scenarioer for kunder med Trade Finance-produkter

8.2.8 AML-scenarioer for Markets-kunder

I foreløpig tilsynsrapport påpekte Finanstilsynet at det var en egen scoremodell for risikoklassifisering av kunder i Markets, [REDACTED]

[REDACTED] og Finanstilsynet vurderte at de egnet seg dårlig til å avdekke spesifikke hvitvaskings- og terrorfinansieringsrisikoer for Markets. Finanstilsynet vurderte det som en mangel

[REDACTED]

Som banken selv har kommentert under rutiner for løpende oppfølging, vil transaksjoner til og fra konto for Markets-kunder overvåkes [REDACTED]. Finanstilsynets vurdering er at når Markets faktisk benytter [REDACTED] til transaksjonsovervåking for en rekke av kundenes aktiviteter, må det også finnes scenarioer som ivaretar de konkrete risikoene til Markets-kunder. Finanstilsynet viser til vurderingen av løpende oppfølging under punkt 6.2.3.1.

8.2.9 AML-scenarioer for Private Banking-kunder

Ved Finanstilsynets tilsyn i 2018 ble det funnet vesentlige svakheter i scenarioene for Private Banking. På tidspunktet for tilsynet i 2020 var det [REDACTED]. Finanstilsynet noterer seg at fra januar til november i 2019 sto to scenarioer for henholdsvis 68 og 22 prosent av alarmene, og henholdsvis 54 og 35 prosent av internt meldte saker. I tilsvaret redegjør banken for ytterligere scenarioer utviklet i løpet av 2020.

Finanstilsynets vurdering er at scenarioene var lite treffsikre sett hen til risikoene. For øvrig vises det til rapportens øvrige omtale av den elektroniske transaksjonsovervåkingen.

8.2.10 Oppsummering

Finanstilsynet viser til kritikken fra tilsynet i 2018 og anser at forbedringene som banken har gjennomført, fremdeles ikke er tilstrekkelige til å rette opp tidligere identifiserte svakheter. Reglene i transaksjonsovervåkningssystemet anses samlet sett ikke å være tilstrekkelig treffsikre til å fange opp avvik fra forventet kundeferd og mistenkelige indikatorer. Finanstilsynet merker seg at banken jobber mer systematisk med å prioritere oppfølgingen av alarmer ut ifra risikobaserte kriterier, og at tidsmålene for alarmutredning er mer ambisiøse. [REDACTED]. Finanstilsynet finner likevel at banken på tilsynstidspunktet hadde utfordringer med å identifisere og håndtere indikasjoner på mistenkelige forhold tilstrekkelig raskt, sett hen til kravet i § 27 (2), som utdypet i Rundskriv 8/2019 pkt. 6.4.3. Det vises blant annet til bankens saksbehandlingsregler [REDACTED] og særlig til de overnevnte problemstillingene knyttet til frekvensen av ukentlige og månedlige scenarioer, som i praksis har ført til vesentlig lengre saksbehandlingstid enn bankens eget rutineverk tilsier.

9 Rutiner og etterlevelse av undersøkelse og rapportering

9.1 Rettslig utgangspunkt og Finanstilsynets forventninger

Dersom foretaket avdekker forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering, skal det foretas nærmere undersøkelser, jf. § 25. Terskelen er lav, og enhver indikasjon kan i utgangspunktet være tilstrekkelig.

Eksempelvis kan indikasjoner komme som resultat av flere forhold som hver for seg ikke fremstår som mistenkelige, men som samlet indikerer at midler kan ha tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering. På samme måte kan transaksjonsmønstre gi tilstrekkelig indikasjoner til å iverksette undersøkelsesplikten, uten at den enkelte transaksjon i seg selv gjør det.

Etter § 25 kreves det at undersøkelser alltid skal gjennomføres dersom det avdekkes forhold som avviker fra den rapporteringspliktiges kjennskap til kunden og kundeforholdets formål og tilsiktede art.

Undersøkelsesplikten gjelder alle mistenkelige forhold den rapporteringspliktige kommer i befatning med. Den omfatter blant annet fremtidige, pågående og gjennomførte transaksjoner. Dersom kundetiltak ikke kan gjennomføres mot mulig ny kunde eller som ledd i løpende oppfølging, skal det alltid vurderes om det er grunnlag for nærmere undersøkelser og rapportering. Rapporteringspliktige kan videre bli oppmerksom på mistenkelige forhold gjennom kontakt med kunden hvor kunden oppfører seg mistenkelig eller uttrykker seg om forhold som er ulovlige. Undersøkelsesplikten omfatter også mistanke tilknyttet tredjeperson som gjennomfører, planlegger å gjennomføre eller har gjennomført en mistenkelig transaksjon gjennom banken.

Undersøkelsene skal være risikobaserte. Dette innebærer at indikasjoner relatert til høyrisikoforhold bør undersøkes før lavrisikoforhold. Formålet med undersøkelsene er å avkrefte mistanken, eller rapportere det mistenkelige forholdet dersom mistanken ikke avkreftes.

9.2 Bankens etterlevelse og Finanstilsynets vurdering

Banken gir i tilsvaret en rekke overordnede merknader til Finanstilsynets vurderinger i foreløpig rapport og til varselet om overtredelsesgebyr. Det er noe uklart hvilke anførsler som knytter seg til de ulike dokumentene. Finanstilsynet har derfor forsøkt å besvare de som har nærmest sammenheng med tilsynsrapporten her, mens de øvrige vurderes i forbindelse med Finanstilsynets brev om vedtak om overtredelsesgebyr. De generelle merknadene til Finanstilsynets vurderinger følger i punkt 9.2.1, mens delene som har sammenheng med forretningsområdenes etterlevelse vurderes under 9.2.2 og 9.2.3.

9.2.1 Bankens generelle tilsvare og Finanstilsynets konklusjon

Etter bankens vurdering må rutiner i Markets og Corporate Banking sees i sammenheng med DNBS øvrige rutiner og vurderes ut fra at undersøkelser i henhold til hvitvaskingsloven § 25 gjøres i [REDACTED]

Banken redegjør både for når den mener undersøkelsesplikten inntreffer ved treff i transaksjonsovervåkingen, og for når den mener at undersøkelsesplikten inntreffer ut fra bankens organisering.

Banken mener at det ikke kan legges til grunn at en alarm uten videre utløser undersøkelsesplikt, og viser til hvitvaskingslovens forarbeider om formålet med elektronisk overvåkingssystem. Forhold som kan indikere hvitvasking, vil avdekkes gjennom [REDACTED] innledende vurdering av alarmer fra det elektroniske overvåkingssystemet. Det er, etter bankens vurdering, imidlertid ikke slik at hver alarm indikerer hvitvasking. Banken erkjenner at det kan tenkes situasjoner hvor en alarm i seg selv, uten ytterligere vurdering, kan sies å indikere hvitvasking, men for de aller fleste alarmer vil ikke det være tilfellet. For spisse eller snevre scenarioer kan gjøre at forhold som burde vært undersøkt, ikke fanges opp. Ved oppbygging av elektroniske overvåkingssystemer må det derfor gjøres en risikobasert tilpasning og oppbygging av scenarioer for å sikre at de riktige forholdene fanges opp, uten et for stort antall falske alarmer. Banken anfører at dette nødvendigvis medfører at det genereres alarmer på en del transaksjoner som ikke indikerer hvitvasking.

Banken redegjør videre for sin interne organisering, hvor undersøkelse og rapportering primært er sentralisert i [REDAKTERT]. Prosessen for undersøkelse og rapportering er delt i to, hvor det gjøres en innledende fase hos [REDAKTERT] og en undersøkelsesfase etter § 25 som gjøres av [REDAKTERT] kan lukke transaksjonsalarmer eller vurdere at de skal sendes videre [REDAKTERT] dersom det er forhold som kan indikere hvitvasking. I begge tilfeller kan [REDAKTERT] anbefale at forretningsområdet gjennomfører konkrete kundetiltak for å oppdatere informasjonen som er lagret om kunden. Andre mistenkelige forhold enn de som oppdages gjennom [REDAKTERT] vurderes av forretningsområdet før det sendes en intern MT-melding til [REDAKTERT] kan lukke saken dersom det ikke er forhold som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking, eller legge den til videre oppfølging uten lukking.

Etter Finanstilsynets vurdering oppstår undersøkelsesplikten i det banken identifiserer forhold som indikerer mulig hvitvasking eller terrorfinansiering, jf. § 25 første ledd, uavhengig av hvordan banken har organisert seg. I alle tilfeller oppstår det undersøkelsesplikt når det er forhold som avviker fra bankens kjennskap til kunden, kundeforholdets formål og tilsiktede art eller særskilt angitte forhold ved en transaksjon, jf. § 25 andre ledd.

Finanstilsynet legger til grunn at en alarm i overvåkingssystemet alltid vil utgjøre et forhold som utløser undersøkelsesplikt gitt at regelen er satt opp på en måte som gjør at den fanger opp adferd som treffer en eller flere av kriteriene i § 25 andre ledd. Unntaket er sakene som er åpenbart falske positive, typisk ved at alarmen utløses av at en transaksjon er større en regelens terskelverdi, selv om det for kunden er normal adferd. Som påpekt i Finanstilsynets rundskriv 8/2019 punkt 10.3.2, skal scenarioene utarbeides etter en risikovurdering, og alarmene skal behandles risikobasert. Finanstilsynet antar også at antallet alarmer kan ha sammenheng med kvaliteten på kundetiltakene som ligger til grunn for transaksjonsovervåkingen. Som dette og tidligere tilsyn har vist, er bankens datagrunnlag for kundeinformasjon ikke tilfredsstillende.

På bakgrunn av ovennevnte er det også Finanstilsynets vurdering at banken ikke kan velge at undersøkelsesplikten først inntreffer når en sak er overført [REDAKTERT]. Undersøkelsesplikten oppstår når banken blir kjent med en eller flere indikatorer på mistanke. Dersom forretningsområdet fanger opp slike forhold, oppstår undersøkelsesplikten der, og ikke først når saken er undersøkt og funnet mistenkelig for overføring [REDAKTERT]. Det vises til regelverkets formål om å hurtig identifisere, undersøke og rapportere mistenkelige forhold til politimyndighetene, slik at de kan følge opp mistanken ved stans av transaksjon og/eller straffeprosessuelle virkemidler. Finanstilsynet viser til at det som hovedregel ikke skal være restanser på undersøkelser av mistenkelige forhold. Undersøkelser skal igangsettes uten ugrunnet opphold, jf. rundskriv 8/2019 punkt 6.4.3. Av denne grunn er det også særlig viktig at forretningsområdenes rutiner gir tilstrekkelig veiledning til å fange opp slike indikatorer for egne kunder.

9.2.2 Corporate Banking

9.2.2.1 Etterlevelse av reglene om undersøkelser av mistenkelige forhold

Til tilsynet ba Finanstilsynet om å få oversendt gjennomførte undersøkelser av mistenkelige forhold som var lukket på bakgrunn av at mistanken var avkrefte for kunder med Trade Finance-produkter. Dokumentasjonen som ble oversendt, fremsto stort sett irrelevante for dette formålet. Flere knyttet seg til mindre kundeforhold og alarmer på kontantuttak.

fremsto dette for Finanstilsynet som at det er mistenkelige forhold som ikke blir oppdaget, undersøkt og rapportert.

Av undersøkelsene som var gjennomført, fant Finanstilsynet at det var utilfredsstillende dokumentasjon av de undersøkte forholdene og hva som avkrefter indikasjonen på mistanken. Det ble eksemplifisert med et utvalg enkeltsaker der det ikke framgikk hvilke undersøkelser og vurderinger som er gjort.

Finanstilsynet viser til vurderingen av når undersøkelsesplikt og rapporteringsplikt oppstår, og konkluderer med at banken har brutt undersøkelsesplikten for ██████████ sakene som ble innsendt for Markets.

10 Oppdatering av kundetiltak på gamle kundeforhold

10.1 Rettslig utgangspunkt og Finanstilsynets forventninger

Den første hvitvaskingsloven med forskrift ble satt i kraft 1. januar 2004 og innførte krav om å oppbevare kopi av legitimasjonsdokumentet brukt til etableringen av kundeforholdet. Hvitvaskingsloven av 2009 innførte krav om løpende oppfølging av kundeforholdet, herunder at de som er underlagt loven, må oppdatere dokumentasjon og opplysninger om kunder. Dette omfatter navn, adresse, fødselsnummer/organisasjonsnummer/D-nummer, kopi av gyldig legitimasjon og opplysninger om kundeforholdets formål og tilsiktede art. Det fremgår eksplisitt av 2009-lovens forarbeider at kravet til løpende oppfølging gjelder alle kunder, også de kundeforhold som ble etablert før 1994, da de første reglene om anti-hvitvasking ble inntatt i daværende finansieringsvirksomhetslov.

10.2 Bankens etterlevelse og Finanstilsynets vurderinger

I foreløpig rapport redegjorde Finanstilsynet for bankens flere prosjekter for å rydde opp i manglende kundetiltak, herunder oppdateringsprosjektene i 2015-2017, samt iverksatte tiltak etter 2018-tilsynet. Gjennom det stedlige tilsynet, og undersøkelsen av Samherji-saken, ble det klart at disse oppryddingene ikke er fullført. Finanstilsynet så alvorlig på at det fortsatt er en rekke kundeforhold hvor det fortsatt ikke er gjennomført grunnleggende kundetiltak. Tilstrekkelig datagrunnlag gjennom de innledende kundetiltakene er avgjørende for å følge opp ut fra kundeforholdets risiko, og for å kunne oppdage, undersøke og rapportere mistenkelige forhold. Finanstilsynet var også kritisk til at banken har hatt mange muligheter til å oppdage og rette forholdet med manglende gjennomførte kundetiltak. Den manglende etterlevelsen er over lengre tid påpekt av både hvitvaskingsansvarlig konsern og av konsernrevisjonen. I tilsynsrapporten om Samherji-saken fremkom det blant annet at 400 høyrisikokunder ikke fikk tilstrekkelig oppdatering av grunnleggende kundeinformasjon, uten at det ble gitt noen begrunnelse for dette. Det manglende datagrunnlaget var også påpekt i BMs risikovurdering som et av fire topp områder med høyest restrisiko på hvitvaskingsområdet.

Finanstilsynet fant under tilsynet at flere stikkprøver ikke var gjennomført med tilstrekkelige grunnleggende kundetiltak, og viser til tidligere omtalte stikkprøver i kapitlene over. Finanstilsynets vurdering var at risikovurderingene av kundene var svake, og de synes ikke å hensynta åpenbare risikofaktorer. Det var i tillegg grunnleggende mangler i bankens dokumentasjon av kundetiltak, som

burde vært fanget opp i den løpende oppfølgingen. I etterkant av tilsynet ba Finanstilsynet om status for opprydding i kundemassen.

I bankens tilsvaret vises det til den oversendte statusen for opprydding av kundemassen og for øvrig til bankens merknader til de øvrige kapitlene i den foreløpige rapporten. Det vises videre til at det foreligger en redegjørelse fra Hvitvaskingsansvarlig om at det gjenstår et betydelig arbeid med etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket, herunder oppdatering av kundeinformasjon og løpende oppfølging av kunder i flere områder. Ifølge banken pågår et omfattende arbeid for oppdatering av kundetiltak i alle forretningsområder. Som del av gjennomgangen er det også avdekket at banken ikke har hatt en rutine som har sikret at standardrisikokunder har vært gjenstand for kundetiltak som ledd i løpende oppfølging i tråd med bankens forventning og DNBs Globale hvitvaskingsrammeverk i forretningsområdet Personmarked. Dette betyr at tallene som ble presentert Finanstilsynet i august 2020, ikke reflekterer et riktig bilde av antallet kunder i Personmarked der det ikke har vært gjennomført løpende kundetiltak i tråd med DNBs interne frister. Banken erkjenner at flere av oppryddingsprosjektene gjennomført siden 2015 ikke har hatt ønsket effekt.

Manglende gjennomføring av innledende kundetiltak er tilfellet for både kunder med høy og normal risiko over så lang tid, og i et slikt omfang, at det anses som lovbrudd, jf. hvitvaskingsloven §§ 9-14, 17-18, 21 og 24. En del av den manglende etterlevelsen vil falle inn under hvitvaskingsloven av 2009, noe som underbygger varigheten av bruddene. Dette skaper etter Finanstilsynets vurdering en følgefeil ved at banken ikke har satt seg i stand til å undersøke mistenkelige forhold og rapportere til Økokrim dersom mistanken ikke kan avkrefte, jf. §§ 25-27.

Finanstilsynet anser lovbruddene som alvorlige og viser til at manglene i kundetiltakene også har en betydelig negativ effekt på etterlevelsen av flere lovbestemmelser. Mangler i kundetiltakene innebærer i mange tilfeller at banken ikke har nødvendig informasjon for å foreta en korrekt risikoklassifisering av kunden, jf. de obligatoriske vurderingsmomentene i § 9. Mangler i kundetiltakene øker videre risikoen for at mistenkelige forhold ikke blir identifisert når banken ikke har informasjon om blant annet reelle rettighetshavere og PEPs. Manglende informasjon om kundeforholdets formål og tilsiktede art gjør det utfordrende å avgjøre om transaksjoner og annen kundeforførelse utløser undersøkelsesplikten, vanskeliggjør selve undersøkelsene og forringer kvaliteten i den eventuelle rapporteringen til Økokrim. Manglende kundetiltak har også en direkte negativ effekt på den elektroniske transaksjonsovervåkningens treffsikkerhet.

Finanstilsynet vil følge opp bankens status på området i egen sak.

For Finanstilsynet

Ann Viljugrein
direktør for bank- og forsikringstilsyn

Anders Schiøtz Worren
seksjonsleder

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.